יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

היינט 10 זייטען

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 207 | Łódź, Wtorek, 5 września 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, י"ד אלול תרצ"ג | № 207

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

געשלאסען דער ציוניסטישער קאנגרעס

געשאפען אנ'עקזעקוטיוו פון 9 פערזאן

ד"ר חיים וויצמאן בראש פון דער אקציע צו קאלאניזירען דייטשע יודען אין א"י

מזרחי און רעוויזיאניסטען האבען נישט קיין צוטריט צום נייעם עקזעקוטיוו

סאקאלאוו פרעזידענט פון דער ארגאניזאציע

פראג, 4 (יט"א טעלעגראפיש)

היינט 10 פריה איז דער ציוניסטישער קאנגרעס נאך א 10 שעה'דיגער נאכט-זיצונג — געשלאסען געווארען.

אין דער עקזעקוטיווע זענען אריין: פראפעסאר בראדעצקי, בערל לאקער, וויקטאר יאקובסאן, בן גוריון, משה משארטאק (נעוו. ארלאזאראוו'ס סעקרעטאר) אליעזר קאפלאן, דעפ. יצחק גרינבוים, ד"ר ארטור רופין. אין דער עקזעקוטיוו איז אויך אריין לואי ליפסקי, וועלכער בלייבט דערווייל אין אמעריקא. און נעמט נישט אן קיין שום רעסארט אין דער עקזעקוטיווע.

דער צוזאמענשטעל איז אנגענומען געווארען מיט 172 שטימען געגען 11 פיל דעלעגאטען האבען זיך אפגעהאלטען פון שטימען.

מיט דער זעלבער שטימען-מעהרהייט איז ד"ר חיים וויצמאן געוועהלט געווארען אלס ראש פון דער אקציע צו קאלאניזירען די דייטשע יודען אין ארץ-ישראל. שפעטער זענען געוועהלט געווארען די אנדערע ארגאנען.

נאך דער אפשטימונג, האבען די „מזרחי", רעוויזיאניסטען און די אלגעמיינע גרופע ב. אפגעגעבען ערקלערונגען, אז זיי האבען נישט קיין צוטרוי צו דער ניי-געוועהלטער עקזעקוטיווע.

די אפשטימונגען איבער אנדערע פראגען זענען מאמענטענווייז געווען שטורמיש.

„מזרחי" האט געפאדערט, מ'זאל אפשטימען די רעליגיעזע מאסטולאטען. דער פארשלאג איז אפגעווארפען געווארען.

מאיר גראסמאן האט ערקלעהרט, אז ער נעמט נישט אן דעם ענטפער פון דער עקזעקוטיווע אויף זיין אינטערפעלאציע. די זיצונג איז איבער גראסמאנס ערקלערונג אריבער צו דער טאג-ארדנונג.

די פארשטעהער פון „מזרחי" האבען געפאדערט אפצושטימען, אז די בלוי-ווייסע פאהן איז די אפיציעלע, און אז „התקוה" איז דער אפיציעלער הימן—דער פארשלאג איז אנגענומען געווארען.

ס'זענען דאן אנגענומען געווארען א גאנצע רייהע רעזאלוציעס, צוו. אנד.: א ווענדונג צו דער מאנדאט-מאכט צו פערגרעסערן די עמיגראציע פון דייטשע יודען קיין ארץ ישראל, מיט אנ'אפעל צו די אמעריקאנער יודען ביהילפיג צו זיין אין דער דאזיגער אקציע. וועגען דער פעלקער-בונד-הלוואה, פאדערונגען צו דער ארץ-ישראל-רעגירונג, און אז הערצל'ס ביינער זאלען דעם באהענטסטען פריהלינג איבערגעפיהרט ווערען קיין ארץ ישראל.

די שלוס-רעדעס האבען געהאלטען נחום סאקאלאוו און לעא מאצקין. נאך די רעדעס האבען סאקאלאוו און מאצקין זיך צעקושט. דער עולם האט געזונגען „התקוה" און 10 א זייגער פארמיטאג איז דער קאנגרעס פייערליך געשלאסען געווארען.

פראג 4 (ספ. טעל.)

די פוילישע טעלעגראפען-אגענטור טיילט מיט, אז אויף דער לעצטער פלענאר-זיצונג פון קאנגרעס איז געוועהלט געווארען פאלגענדע עקזעקוטיווע: סאקאלאוו—פרעזידענט. מיטגלידער: פראפ. בראדעצקי (אלג. ציוניסט), גרינבוים (ראדיקאלער), ד"ר יאקאבזאן (אלג. ציוניסט), קאפלאן (לינקער) לואי ליפסקי (אלג. ציוניסט), בערל לאקער (לינקער) ד"ר ארטור רופין (אלג. ציוניסט), בן-גוריון (לינקער), משערטאק (לינקער). ד"ר וויצמאן איז איבערגעגעבען געווארען די ליישונג פון דער קאלאניזאציע פון דייטשע יודען אין א"י.

פאר דער עקזעקוטיווע האבען זיך ארויסגעזאגט 140 שטימען געגען 11. 125 דעלעגאטען פון דער אפאזיציע האבען בעת דער אפשטימונג פערלאזען דעם זאל.

די נאצ.-סאציאליסטען אין עסטרייך

וועלען נישט קענען פערנעמען קיין הויכע אמטען

וויען, 4 (ספ. טעל.) קאנצלער דאלפוס האט נעכטען געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט געזאגט, אז דער יס'ד פון דער עסטרייכישער אויסערן-פאליטיק איז די פערטיידיגונג פון איהר אומאפהענגיגקייט געגען דער היטלערישער פערבאפערישקייט. די עסטרייכישע רעגירונג וועט נישט לאזען אז א דריטע מלוכה זאל זיך אריינמישען אין די אינערליכע פראגען פון דער רעפובליק. די נאציאנאל-סאציאליסטען וועלען אפגעזאגט ווערען פון אלע הויכע אמטען און ס'וועלען געגען זיי אנגענומען ווערען די שטרענגסטע מיטלען.

א שרעקליכער טויט פון 2 יודישע יונגעלייט אין רומעניען

צוקארעשט, 4 (י. ט. א. טעלעגראפיש)

צוויי יודישע יונגעלייט, וואס האבען געוואלט קומען קיין ארץ-ישראל, און נישט האבענדיג קיין געלד, האבען זיי זיך ארויפגעכאפט אויפ'ן דאך פון א וואגאן.

ווען דער צוג איז געווען אין פולען גאנג, האבען זיי זיך אנגעשלאגען אין א בריק. דער רעזולטאט איז געווען א שרעקליכער. ביידע יונגעלייט זענען אפגעהאקט געווארען די קעפ.

די אנטיסעמיטישע העצע אין עסטרייך ווערט פארטגעזעצט

וויען, (י.ט.א.) די פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין וויען האט איבערגעגעבען דער מאכט א פראטעסט געגען דעם, וואס אין וויען ערשיינט אונגעשטערט אנ'אנטיסעמיטישע העץ-צייטונג „דער שטירמער". די דאזיגע העץ-צייטונג ווערט דורך דער ליבעראלער וויענער פרעסע אנגערופען „נייע וויענער פאגראם-צייטונג". דאס העץ-בלעטל ווערט אין גרויסע מאסען קאלפארטירט אויף די וויענער גאסען און זעצט פאר פריי די אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע אויפ'ן ארט פון די פערבאטענע נאציאנאל-סאציאליסטישע צייטונגען.

מארשאל פילסודסקי אפגעפאהרען קיין זאלעשטשיק

ווארשא, 4 (טעלעפאניש)

היינט האלב ניין אינדערפריה איז ארויסגעפאהרען קיין זאלעשטשיקי אויף אפרוה דער מארשאל פילסודסקי אין דער געזעלשאפט פון 2 אדיוטאנטען פולק. קוסלער און קאפ. לעפעצקי.

זיצונג פון מיניסטארען-ראט

וועגען דער אינערליכער הלואה

ווארשא, 4 (טעלעפאניש) דעם 6 סעפטעמבער קומט פאר א זיצונג פון מיניסטארען-ראט, אויף וועלכער ס'וועלען אנגענומען ווערען וויכטיגע בעשלוסען.

ס'וועט ענטגילטיג דעצידירט ווערען די פראגע וועגען אויסשרייבען די אינערליכע הלוואה. דעם פראיעקט האט אויסגעארבייט דאס פינאנץ-מיניסטעריום.

דאס בעוואוסטע שיך-מאגאזין
A. Ogórek
ZAWADZKA 11
טיילט מיט דער ג' קונדשאפט, אז דאס געשעפט איז איבערגעטראגען אין זעלבען הויז ZAWADZKA 11
אין ערשטען לאקאל רעכטס, דאס הייסט פון דער פיעטריקאווער גאס צו
און עמפפעהלט צום הערבסט-סעזאן א רייכען אויסוואהל
פון די נייעסטע קרעאציעס לוקסוס-שיך.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען
מיר דער פאמיליע גראסמאן
צו דער פערלאבונג פון זייער זוהן
שמעון מיט פרל. מלכה קנאבעל און דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט.
יוסף פריימאן און פאמיליע

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 6—9 אוונט, זונטאג פון 10—1 בייטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

7-קלאסיגע שולע און פרעבעל-שולע
קאצענעלזאן-נאחומאוו
פאמארסקא 20 (צווייטער דורכגאנג סאלגא 4) — טעל. 01-177
איינשרייבונגען פון נייע שילער ווערען אנגענומען אין אלע קלאסען, ווי אויך פאר ענטוויקעלטע קינדער פון 5 יאהר אין A° (פארבערייטונגס-קלאס).
אין פרעבעל-שולע ווערען אנגענומען קינדער פון 3 יאהר אן.
ביי דער שולע עקזיסטירט א נאכמיטאג-הנהה-שולע פאר אונבעמיטעלטע אדער פיזיש-שוואכע קינדער.
אונטעררריכטס-שפראך אין שולע, ווי אויך אין פרעבעל-שולע — פויליש.
די העברעאישע שפראך און די למודי-קודש זענען געשטעלט אויף דער העכסטער מדרגה. די פארמאליטעטען מיט דער שול-מאכט ערלעדיגט די קאנצעלאריע.
די למודים האבען זיך שוין אנגעהויבען.
דער לאקאל פון שולע איז פערגרעסערט. איינשרייבונגען פון 10 פריה ביז 2 נ"מ.
אכטונג! דער שול-פראגראם איז צוגעפאסט צום נייעם געזעץ פאר דער ארגאניזאציע פון דאנצען שול-וועזען. נאכ'ן ענדיגען פון 7 אדזשיאלען טרעטען די שילער אריין אין א האנדעלס- אדער פאך-שולע, און נאך 6 אדזשיאלען אין גימנאזיום. די פרייזען פון שכר-לימוד זענען בעדייטענד ערקלענערט.

20 טויזענד יודישע קינדער פֿון דײַטשלאַנד

זאָלען אַדאָפּטירט ווערען דורך די אַמעריקאַנער יודען

ניו־יאָרק, (יט״א). אויף דער לעצטער סעסיע פֿון יודיש־אַמעריקאַנער קאָנגרעס איז לויטן פֿאָרשלאַג פֿון דר. ש. מאַרגאָשעס אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע אַז דאָס אַמעריקאַנער יודענטום זאָל אַדאָפּטירען 20 טויזענד יודישע קינדער פֿון דײַטשלאַנד און אַז דער קאָנגרעס זאָל אַפּעלירען צו דער אַמעריקאַנער רעגירונג צו געבען די קינדער אײַנרײַזע־דערלויבענישען.

מאָטיווירענדיג זײַן פֿאָרשלאַג האָט דר. מאַרגאָשעס צוו. אַנד. ערקלערט: „עס איז גענוג ביטער די לאַגע פֿון די דערוואַקסענע יודען אין דײַטשלאַנד וועלכע האָבען פֿערלוירען יעדע בעשעפֿטיגונג און יעדען אײַנהאַלט אין לעבען, אָבער טויזענד מאָל ביטערער איז די לאַגע פֿון די קלײנע קינדער, זײער גורל איז אונבעשרײַבליך. פֿיל פֿון זײ ווערען פֿערטריבען פֿון די שולען. פֿיל מוזען אויסשטעהן די שרעקליכסטע עינויים. כדי צו ראַטעווען די דאָזיגע קינדער מוז מען זײ אַרויסנעהמען פֿון דײַטשלאַנד און ברענגען אין אַ פֿרײַ לאַנד. אין אַמעריקע זענען פֿערהאַן אומגעפֿעהר 750 טויזענד יודישע פֿאַמיליעס. וועלען זיך נישט געפֿינען — רופֿט אויס דר. מאַרגאָשעס — 20 טויזענד יודישע פֿאַמיליעס צו אַדאָפּטירען 20 טויזענד אונגליקליכע יודישע קינדער — קרבנות פֿון היטלער־רעזשים!

אויף דערזעלבער זיצונג האָט ה׳ יואל סלאָנים אָנקניפּענדיג צו די קריטישע בעמערקונגען פֿון ה׳ דויטש און דר. טענענבוים הבנוגע דער רוזוועלט־רעגירונג, ערקלערט פֿאָלגענדעס: פֿון זיכערע קוועלען קען איך אײַך זאָגען, אַז פּרעזידענט רוזוועלט האָט ביז איצט פֿיל געטון שטילערהייט לטובת די דײַטשע יודען, און ער וואַרט נאָר אויף אַ גינסטיגע געלעגענהייט כדי צו קאָנען אַרויסצוטרעטען אָפֿען און אַגרעסיוו געגען די היטלעריסטישע רדיפֿות.

קאָנגרעסמאַן סאַמועל דיקשטײן, פֿאָרזיצער פֿון דער אימיגראַציע־קאָמיסיע און רעפּרעזענטאַנטען־הויז האָט מיטגעטײלט אַז ער האָט שוין כמעט געוואונען די צושטימונג פֿון דער אימיגראַציע־קאָמיסיע, אַז פּרעזידענט רוזוועלט זאָל אָפּשאַפֿען די פֿערארדנונג, וואָס גיט ברײטע פֿולמאַכטען די אַמעריקאַנער קאָנסולען, בנוגע אימיגראַציע. צוליב דער שולד אָבער פֿון געוויסע יודישע קרײַזען איז דער פּראָיעקט דורכגעפֿאַלען.

די פֿערזאַמעלטע האָבען מיט גרויס צופֿרידענהייט אויסגעהערט די ערקלערונגען פֿון רעדאַקטאָר פֿון דער ניו־יאָרקער דײַטשער „פֿאָלקסצײַטונג“, וואַלטער ווענדעריק, אַז די דײַטשע אַרבײַטערשאַפֿט שטיצט דעם באָיקאָט געגען היטלעריסטישען דײַטשלאַנד, נאָך דעם איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע פֿון הרב גאָלדשטײן, וואָס בעאויפֿטראַגט דעם קאָנגרעס זיך צו ווענדען מיט אַ פּעטיציע צום פֿעלקער־בונד און איהם אויפֿצופֿאָדערען צו בעשיצען די יודען אין דײַטשלאַנד אויפ׳ן סמך פֿון די מינדערהייטען־טראַקטאַטען פֿון דעם פֿעלקערבונד־סטאַטוט.

די קאָנפֿערענץ האָט זיך געשלאָסען מיט׳ן פֿעסטען בעשלוס צו אָרגאַניזירען דעם אַנטי־דײַטשען באָיקאָט אויף דעם ווירקזאַמסטען אופֿן צווישען יודען און נישט־יודען אין אַמעריקע, כדי דאָס היטלעריסטישע דײַטשלאַנד זאָל בלײַבען איזאָלירט פֿון דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט.

קאָנגרעס פֿון פּראָפֿ. פֿעראײנען אין ענגלאַנד

בעטראַכט די פֿראַגע וועגען היטלער־דײַטשלאַנד

לאָנדאָן, 4 (ספּ. טעל.)

אין ברינגטאָן האָט זיך הײַנט אָנגעהויבען דער יעהרליכער קאָנגרעס פֿון די פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראײנען, אין וועלכען ס׳נעהמען אַנטײל 550 דעלעגאַטען פֿון גאַנץ ענגלאַנד. אײנער פֿון די הויפּט פּונקטען אויף דער טאָג־אָרדנונג איז דער היטלעריזם אין דײַטשלאַנד.

ווער האָט געוואונען די 40 טויזענד דאָלאַר?

וואַרשאַ, 4 (טעלעפֿאָניש)

די 40 טויזענד דאָלאַר, וואָס זענען געוואונען געוואָרען בעת דער פֿרײַטאָגדיגער ציהונג, האָט געוואונען אַ געוו. וואַרשעווער גביר, וועלכער געפֿינט זיך לעצטענס אין אַ שווערער מאַטעריעלער לאַגע. דער דאָזיגער גביר האָט געהאַט 20 דאָלאַר־ובקעס, 19 האָט ער פֿערקויפֿט און די צוואַנציגסטע וואָס איז איהם געבליבען האָט טאַקע געוואונען די 40 טויזענט דאָלאַר.

די אַדמיניסטראַטיווע און שטײַער־מאַכט

האָט געלינדערט די טאַקטיק בנוגע דעם דאָרף

וואַרשאַ, 4 (טעל.)

די וואַרשאַווער אָוונט־צײַטונגען שרײַבען, אַז לעצטענס האָט די אַדמיניסטראַטיווע און שטײַער מאַכט געענדערט דעם אופֿן פֿון זײער האַנדלונג בנוגע דער פּויערישער בעפֿעלקערונג.

די שטײַער־עקזעקוטאָרען בעווײַזען זיך זעלטענער אויף די דערפֿער און די פּויערים רוהען זיך אָפּ בײַ דער גוואַלדיגער ירידה פֿון תבואה.

ס׳ווערען אויך זיכער געגעבען ערלויבענישען אויף מיטינגען און פֿערזאַמלונגען.

דער הוראַגאַן אויף קובאַ

האָט פֿערשלונגען הונדערטער קרבנות

האַוואַנאַ, 4 (ספּ טעל.)

לויט די ביזאיצטיגע אויסרעכענונגען האָט דער שרעקליכער שטורם־ווינד, וועלכער איז אויסגעבראָכען אין קובאַ מיט 3 טעג צוריק געבראַנגט מיט זיך 80 טויטע און 450 פֿערוואונדעטע.

די מאַטעריעלע שאָדענס זענען גרויסע. גרויסע שטחים פֿון צוקער־פּלאַנטאַציעס זענען פֿערניכטעט געוואָרען. ס׳זענען אונטערגעגאַנגען 22 שיפֿען געלאָדען מיט צוקער.

לאָנדאָן, 4 (ספּ. טעל.)

פֿון ניו־יאָרק מעלדעט מען, אַז דער שטורם־ווינד, וועלכער איז געריבער איבער דער אינזעל קובאַ, איז אויך אַדורך איבער אַנדערע אינזלען פֿון אַנטילער אַרכיפּעלאַג.

די שטאָדט נאַסאַו אויפ׳ן אינזעל ניו־פּראָווידענס איז פֿערניכטעט געוואָרען דורכ׳ן הוראַגאַן.

ניו־יאָרק 14 (ספּ. טעל.)

אויף די פֿלאָרידער ברעגעס איז אַדורך אַ שרעקליכער הוראַגאַן.

ביז איצט פֿעהלען פּרטים וועגען די שאָדענס וואָס דער שטורם האָט אָנגעמאַכט. עס הערשט אַ גרויסע בעאונרוהיגונג וועגען גורל פֿון די אײַנוואוינער אויפ׳ן ברעג פֿון דער אַזיאַרע אָקיהאָבי.

פֿון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי — — — —	84.00
3 פּראָצענטיגע בוזאָוולאַנע —	38.25
4 „ דאָלאַרוּסקאַ —	46.00
7 „ סטאַביליזאַציע (אַמ.)	50.88
8 „ וואַרשאַווער לאַנד־בריף	43.75
8 „ לאָדזער „ „	40.75
ענגלישער פֿונט — — —	28.17
דאָלאַר — אָפֿיצ. 6.17, נישט אָפֿיצ. —	6.12
גאָלד־דאָלאַר — — — —	9.04
גאָלד־רובל — — — —	4.75
דײַטשער מאַרק — — —	2.11

„מאַנטשעסטער גאַרדיען“ וועגען דעם מאָרד פֿון בעריהמטען פּראָפֿעסאָר

אַ בריף פֿון פּראָפֿ. טעאָדאָר לעסינג, געשריבען קורץ פֿאַרן טויט

לאָנדאָן (יט״א). „מאַנטשעסטער גאַרדיען“ פֿערעפֿענטליכט אַ בריף, וועלכען די רעדאַקציע פֿון דער צײַטונג האָט געהאַט בעקומען פֿון ערמאָרדעטען פּראָפֿ. טעאָדאָר לעסינג, מיט אַ קורצער צײַט צוריק און דעמאָלט איהם נישט געהאַט פֿערעפֿענטליכט, אין דעם בריף האָט פּראָפֿ. לעסינג געשריבען צוו., אַנד.:

אין אַ רעדע פֿון דײַטשען פּראָפּאַגאַנדע־מיניסטער דר. געבעלס וועלכע איז געווען טראַנסמיסירט דורכ׳ן ראַדיאָ און איז געווען אויסגערעכענט אויף צוהערען די מאַסען, האָב איך געהערט ווי דער פּראָפּאַגאַנדע־מיניסטער האָט גערעדט וועגען מיר ווי וועגען דעם יוד לאַצאַרוס און, אַז איך זאָל האָבען פֿאַרגעשטעלט הינדענבורגען אַלס מאַסען־מערדער. דר. געבעלס האָט ווײַטער דערציילט זײַנע צוהערער אַז איך זאָל האָבען ערקלערט, דאָס דער דײַטשער זעלבער אויפ׳ן פֿראָנט איז געשטאָרבען פֿאַר אַ שמוציגער זאַך. די גאַנצע רעדע איז געווען שאַרפֿזיניג געווענדעט געגען מײַן פֿערזאָן. און איך האָב געהערט ווי די מאַסען צו וועלכע דר. געבעלס דאָט גערעדט, האָבען געשריגען: „אויפֿהענגען איהם!“

דאַן איז געקומען דער לעצטער צוג. די דײַטשע צײַטונגען האָבען מודיע געווען אַז די פֿערזאָן וואָס וועט מיר צוריקברענגען קײן דײַטשלאַנד יועט בעלוינט ווערען מיט פֿערציג טויזענד מאַרק, בײַ הײַנטיגען טאָג בעטרעפֿט די פּרעמיע פֿאַר מײַן קאָפּ גאַנצע אַכציג טויזענד מאַרק.

איך ווייס נישט, צי דאָס ווערט טאַקע אַזוי באמת געמײנט אָדער נישט, אָבער פֿאַר מײַן שטאַנד איז עס אַלץ־אײנס. צי איך בין פֿרײַ אָדער נישט, צי די צײַטונגען דערצעהלען דעם אמת אָדער נישט. פֿון אַ פֿרידליכען דײַטשען שריפֿטשטעלער בין איך איצט געוואָרען אַ פּליט. וואָס איך זאָל נישט טון צו בערעכטיגען מײַן פּאָזיציע, וועט עס מיר בלויז ברענגען שאָדען.

דאָס, וואָס איך לעב נאָך בכלל, פֿערדאַנק איך עטליכע ליבענסווירדיגע פֿרײַנד, נאָך אַנ׳אַרבײַט פֿאַר דײַטשלאַנד בין איך איצט געצוואונגען צו זאָגען, ווי קאָריאַלאַנוס: „געלויבט לאַנד, וואָס דו מוזט מיר איצט געבען אַ היים אָדער אַפֿילו מײַן אַש וועט אין דיר נישט רוהען“.

איך בין און וועל בלײַבען אַ דײַטש. איך בין און וועל בלײַבען אַ יוד. איך בין און וועל בלײַבען אַ סאָציאַליסט. איך האָב מיר נישט אַרויסגעקריגען כדי צו פֿערשפּרײטען גרויל־פּראָפּאַגאַנדע — וואָלט איך עס געהאַט בחשק צו טון, וואָלט איך קײנמאָל מײַן נאָמען נישט געגעבען די זאַכען, וואָס איך שרײַב. איך האָב קײנמאָל נישט געשריבען קײן שורה וואָס זאָל נישט זײַן געצײכענט מיט מײַן נאָמען. איך קעמפֿ איצט פֿאַר גערעכטיגקײט אונטער מײַן אײגענעם נאָמען און געגען מײַן אײגען געליבט לאַנד, — האָט פּראָפֿ. לעסינג פֿערענדיגט זײַן בריף.

אין דעם זעלבען נומער שרײַבט „מאַנטשעסטער גאַרדיען“ אין אַ לײט־אַרטיקעל צוו. אַנד.:

אויב וועלכע עס איז זאַך קען נאָך זײַן מעהר אויפֿרעגענד ווי דער מאַריענבאַדער מאָרד פֿון פּראָפֿ. לעסינג, איז עס די אונאַנשטענדיגע שמחה, מיט וועלכער די דײַטשע פּרעסע האָט אויפֿגענומען די ידיעה וועגען מאָרד. אַ „שעדליכער אַבוואוקס“ איז בעזײַטיגט געוואָרען, שרײַען די בערלינער צײַטונגען. ווער איז געווען דער דאָזיגער „שעדליכער אַנוואוקס?“ מיר דרוקען הײַנט אַ בריף וועלכען פּראָפֿעסאָר לעסינג האָט געשריבען מיט עטליכע וואָכען צוריק (דאָס בעציהט זיך אויף דעם אויבען־ציטירטען בריף), עס בעווײַזט, ווי אַזוי דער דאָזיגער אויסגעצייכענטער געלעהרטער איז בעזײַטיגט געוואָרען פֿון זײַן אַמט אויף האַנאָווערשער אוניווערזיטעט צוליב ז״נע סאָציאַליסטישע און פּאַציפֿיסטישע איבערצײַגונגען, און צוליב זײַן ראַסען־אָנגעהעריגקײט, מען האָט איהם צוגענומען זײַן שכירות און זײַנע אָפּשפּאָרונגען — קאָנפֿיסקירט. אָבער די דײַטשע רעגירונג האָט משמעות געהאַלטען אַז די אַלע נגישות זענען נאָך ווײניג.

דר. געבעלס האָט געגעבען איהם געהעצט אין ראַדיאָ און פֿאַר זײַן קאָפּ איז בעשטימט געוואָרען אַ ריזיגער פּרײַז, אַ רעגירונג, וואָס העצט אַזוי געגען איהרע בירגער, מוז טראָגען די שולד. די לײַט, וואָס האָבען קאַלטבלוטיג געשאָסען צו פּראָפֿ. לעסינג, זענען די טרעגער פֿון דער אונווירדיגער ירושה, וועלכע עס האָבען איבערגעלאָזען די מערדער פֿון ראַטענוי און ערצבערגער, רציחה, האַלטען משמעות די מענשען, איז נישט קײן מאָרד, אויב די רוצחים האַנדלען אויס „פּאַטריאָטישע מאָטיווען“.

חוץ די חטאים פֿון זײַן ראַסע און געדאַנק דאָט נאָך פּראָפֿ. לעסינג זיך פֿערזינדיגט מיט׳ן אונפֿערצײַליכען אָנגריף אויף פּרעזידענט הינדענבורג פֿון יאָהר 1925. דאָס האָט איהם שוין לחלוטין אַוועקגעשטעלט מחוץ די געוועהנליכע געזעצען פֿון גערעכטיגקײט.

אָבער די פֿערפֿיהרטע גראָבע יונגען, וואָס האָבען איהם דערשאָסען, זענען געווען די כלי־זין פֿון עמוזאָס, וואָס איז גרעסער פֿון זײ — פֿון דעם נאַציאָנאַלען אַנטי־מאַמין, וואָס גלאָריפֿיצירט דעם מאָרד פֿון פּאָליטישע געגנער.

דער טויט פֿון פּראָפֿ. לעסינג שטעלט מיט זיך פֿאָר נאָך איין „העלדען־טאַט“ אין דעם קאַטאַלאָג פֿון פֿערברעכען פֿון די נאַציס זענען בעגאַנגען געגען פּאָליטישע פּליטים. די פּראָוואָקאַציעס וואָס האָבען געפֿיהרט צום מאָרד, די שמחה, מיט וועלכער ער איז אויפֿגענומען געוואָרען, וואַרפֿען אַ שוידערליך בילד אויף דער מאָראַלישער אַטמאָספֿער פֿון דעם נאַצי־דײַטשלאַנד.

אימפּאָזאַנטע לויה פֿון פּראָפֿ. לעסינג אין פּראָג

פּראָג, 4. (יט״א טעלעגראַפֿיש.)

נעכטען איז אויפ׳ן יודישען בית־עולם אין מאַריענבאַד פֿאָרגעקומען די לויה פֿון ערמאָרדעטען פּראָפֿעסאָר לעסינג.

די לויה איז פֿאָרגעקומען אין געהיים. אויפ׳ן בית־עולם איז געווען אַ גרויסער עולם. בײַם קבר זענען געווען ריהרענדע אויפֿשריפֿטען. דער בית־עולם איז געווען אַרומגערינגעלט מיט פּאָליציי.

דער היטלעריסט, וועלכער האָט געוואָרפֿען אַ באָמבע אויף דעם ווינער יוד פּוטערווײַט

פֿערמשפּט אויף 4 יאָהר תּפֿיסה

ווין (יט״א) דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליסט יאָהאַן פּייער, וועלכער האָט זיך מיטבעטײליגט אין דעם באָמבען־אַטענטאַט אויף דעם יודישען יובעליר פּוטערווײַט איז נאָך צווײטאָגיגע געריכטס־פֿערהאַנדלונגען פֿערמשפּט געוואָרען אויף 4 יאָהר שווערע תּפֿיסה. דער יובעליר פּוטערווײַט איז צוליב דער באָמבען־עקספּלאָזיע צוריסען געוואָרען אויף שטיקער, חוץ דעם איז אײן דורכגעהער דער הרגעט געוואָרען און פֿיל זענען פֿערוואונדעט געוואָרען. דער הויפּט־מערדער, וועלכער האָט געוואָרפֿען די באָמבע, אויך אַ נאַציאָנאַל־סאָציאַליסט מיט׳ן נאָמען קריציל, איז ענטלאָפֿען קײן דײַטשלאַנד.

די לעצטע יודישע דאָקטוירים און געלעהרטע אין דײַטשלאַנד ווערען בעזײַטיגט

הײַדעלבערג, (י.ט.אַ.)

די אָרדענטליכע עהרען־פּראָפֿעסאָרען ד״ר אַלבערט טרענקעל (טובערקולאָז), ד״ר וואַלטער לענעל (געשיכטע פֿון מיטעלאַלטער), ד״ר זיגפֿריד לעווע (פֿאַרמאַקאָלאָגיע) און ד״ר לעאָפּאָלד פּערעלס (דײַטשע פּריוואַט־רעכט), זענען בעזײַטיגט געוואָרען פֿון אוניווערזיטעט. גלײַכצײַטיג זענען אויך בעזײַטיגט געוואָרען די אויסערארדענטליכע פּראָפֿעסאָרען און דאָצענטען ד״ר לודוויק שרײַבער, ד״ר רײַמאָנד קליבאַנסקי, ד״ר האַנס לאַזער, ד״ר וואַלטער פּאַגעל, ד״ר פֿריץ שטערן און ד״ר ערנעסט וויטעבסקי.

ברעסלוי, (י.ט.אַ.) ווי עס טײלט מיט דער שטאָטישער פּרעסע־אַמט זענען 16 יודישע קרײַז־דאָקטוירים בעזײַטיגט געוואָרען פֿון זײערע אַמטען.

טעאַטער „פֿילהאַרמאָניע“
20 נאַרוטאָוויטשאַ 20
דירעקציע: דוד צעלמײַסטער.

געדענקט!
לעצטע געזעגנונגס־פֿאָרשטעלונגען!
הײַנט, דינסטאָג, 9 אָוונט
גרויסע פּאָפּולערע פֿאָלקס־פֿאָרשטעלונג
צו זעהר ביליגע פּרײַזן

מיכאל
מיכאַלעסקאָ
צוזאַמען מיט דער נאַכטיגאַל פֿון דער יודישער ביהנע
בעטי סימענאָוו
אין דער העררליכער אײנציגער אָפּערעטע
דער
לעצטער טאַנץ
בילעטען צו בעקומען אין טעאַטער־קאַסע

קאנצענטראציע=לאגערען אין דאנציג ווערען צוגעגרייט פאר פאליטישע געגנער

דאנציג, 4. (ספ. טעל.)
די דאנציגער מאכט גרייט צו אין פלעהענדארף קאנצענטראציע-לאגערען וואו ס'וועלען אריינגעזעצט ווער'ען די פאליטישע געגנער.

לינדבערג מיט זיין פרוי אין שטאקהאלם

שטאקהאלם, 4. (ספ. טעל.)
לינדבערג מיט זיין פרוי זענען געקומען צופליהען קיין שטאקהאלם, די האבען געהאט א גרויס ארטיגען קבלת-פנים. לינדבערג איז קיין שטאקהאלם איינגעלאדען געווא'ען דורך דעם שוועדישען טראנס פאלגער. פון דאנען פליהען זיי קיין דענעמארק.

אויפנאהמע פאר סאוויעטישע היסטאריקער אין ווארשא

ווארשא, 4. (טעלעפאניש).
די סאוויעטישע געזאנדשאפט האט היינט געמאכט אן אויפנאהמע פאר די סאוויעטישע דעלעגאטען אויפ'ן היסטאריקער-קאנגרעס אין ווארשא. די פוילישע מאכט איז געווען רעפרעזענטירט דורך מיניסטער בעק, רעד, מיעדזשינסקי און די פוילישע פראפעסארען און געלערנטע.

ריזיגע שרפה אין דואיסבורג

בערלין, 4. (ספ. טעל.)
אין דואיסבורג איז אויסגעבראכען א שרפה אין איינער פון די גרעסטע עקספעדיציע-פירמעס. אלע מאגאזינען זענען אין געפאהר, די שאדענס בעטרעפען ביז איצט עטליכע מיליאן מארק.

אונטערערדישע ארבייט פון די קאמוניסטען אין דייטשלאנד

בערלין, 4. (ספ. טעל.)
אין די אפיציעלע קאמוניקאטען ווערט בפירוש אונטערגעשטראכען די בעדייטונג פון דער טעטיגקייט פון געהיימע קאמוניסטישע ארגאניזאציעס. אין שייכות דערמיט זענען אין בערלין און אויף דער פראווינץ אדורכגעפיהרט געווארען גרויסע אבלאוועס, ס'זענען געפינען געווארען מיליאנען קאמוניסטישע פלוג-בלעטער. אין דואיסבורג זענען ארעסטירט געווארען 87 פערזאן.

געשטארבען דער שאך-מייסטער פון באורד אף דעפיוטיס ב. שטראוס

לאנדאן, (י.ט.א.) אין עלטער פון 66 יאהר איז געשטארבען אין לאנדאן דער לאנג-יעהריגער שאך-מייסטער פון באורד אף דעפיוטיס און געוועזענער דעפוטאט ב. ס. שטראוס. דער פארשטארבענער איז געווען זעהר אקטיו אין די פערשידענע קאמיטעטען פון „באורד אף דעפיוטיס", אין „דזשאינט פאריין קאמיטע" און אין דער א"י קאמיסיע.

די ווארבורג-ביבליאטעק ווערט איבערגעטראגען קיין ענגלאנד

האמבורג (יט"א) די וועלט-בעריהמטע קולטור-געשיכטליכע ביבליאטעק, וואס ווערט אויס געהאלטען דורך דער פאמיליע ווארבורג, זאל שוין אין קורצען אריבערגעטראגען ווערען קיין ענגלאנד. דער פערסאנאל פון דער ביבליאטעק איז שוין גע קינדיגט געווארען.

וועגען שטאנד=געריכט אין קאברין

ווארשא, 4. (טעלעפאניש).
אין שייכות מיט די פארבעהאלטענע וואס זענען געמאכט געווארען דורך די געוו. פאליטישע ארעסטאנטען און אנדערע ספערען געגען דעם שטאנד-געריכט איבער 9 קאמוניסטען אין קאברין, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין ארויסרופען אונרוהען, כדי אפצורייסען א טייל פון דער טעריטאריע פון דער רעפובליק האט די האלב-אפיציעלע אגענטור „איסקרא" בעקומען אויפקלערונגען פון א מאסגעבענדע קוועלע אז די אלע אנגעקלאגטע האבען זיך שולדיג געמאכט אין ארט. 93 פון שטראף-קאדעקס, וועלכער קוואליפיצירט זיך אין שטאנד-געריכט. איבעריגענס האבען זיך די בעשולדיגטע מודה געווען אין געהער'ען צו דער ווייסרוסישער קאמוניסטישער פארטיי, וועלכע האט אין איהר פראגראם דאס אפרייסען א שטיק טעריטאריע פון פוילען און פעראייניגען מיט ווייסרוסלאנד.

די רייזע פון געווען. פרעמיער הערריא האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג

לאנדאן, 4. (ספ. טעל.)
די היגע פאליטישע קרייזען זענען זעהר שטארק פעראינטערעסירט מיט דער איצטיגער רייזע פון געוו. פראנצויזישען פרעמיער הערריא אין סאוויעט-רוסלאנד.
די צייטונגען גיבען איבער גרויסע בעריכטען וועגען הער'יאס רייזע אין רוסלאנד.
מאסקווע, 4. (ספ. טעל.)
דער פרעסע פון „ציק" פון סאוויעטען-פעראבאנד קאלינין האט היינט אויפגענומען הע'יאן אויף א קאנפערענץ וואס האט געדויערט איבער א שעה צייט.

ווייטערדיגע אקציע געגען קאמוניסטען אין דייטשלאנד
געוואלט אויפרייסען א בריק איבער רהיין

בערלין, 4 (ספ. טעל.)
די אקציע געגען די קאמוניסטען דויערט ווייטער, אין מאנהיים האט מען ארעסטירט 55 פערזאן, ביי וועלכע מ'האט געפונען אונלעגאלע פלוגבלעטער.
גלייכצייטיג איז ענטדעקט געווארען א טעראריסטישע ארגאניזאציע, וועלכע ווערט בעשולדיגט אין פרובען ארויסצובעקומען פון די כעמישע פאבריקען פיל אויפרייס-מאטעריאלען.
אין דיסעלדארף האבען די קאמוניסטען געוואלט אויפרייסען אין דער לופט א בריק אויפן רהיין און ס'זענען שוין געמאכט געווארען די געהעריגע פארבערייטונגען.

לארד גריי אין גסיסה

לאנדאן, 4 (ספ. טעל.)
לארד גריי געפינט זיך אין א גסיסה צושטאנד.

די בעדינגונגען פון די אלגעמיינע ציוניסטען
פאר דער בילדונג פון א ברייטער קאאליציע=עקזעקוטיוו

פראג, (יט"א). די פערהאנדלונגען וועגען דער עקזעקוטיוו-בילדונג וועלכע זענען געפיהרט געווארען אין משך פון 30 שעה צווישען דעם פערבאנד פון אלגעמיינע ציוניסטען און די לינקע, האבען נישט געבראכט קיין שום רעזולטאט. די בעמיהונגען צו בילדען א ברייטע קאאליציע זענען אין לעצטען מאמענט צושלאגען געווארען.
אין נאמען פון די אלגעמיינע ציוניסטען האט דר. שמאראק איבערגעגעבען די לינקע אין פערזאן פון אינזש. קאטלאנסקי צוויי שריפטליך-פארמולירטע בעדינגונגען פאר דער בילדונג פון א ברייטע קאאליציאנס-עקזעקוטיווע. די 12 פאדערונגען זענען
1. בנוגע דעם פאסטולאט פון די לינקע אנצווענדען לגבי די רעוויזיאניסטען דעם פרינציפ פון דיסציפלין-פליכט און ארגאניזאציאנס-פרימאט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, פאדערען די אלגעמיינע ציוניסטען, אז דאסזעלבע זאל אויך פערפליכטען אלע פארטייען און יחידים.
2. די אלגעמיינע ציוניסטען זענען מסכים זיך צו בעטייליגען אין דער קאאליציאנס-עקזעקוטיווע נאר צוזאמען מיט'ן מזרחי.
3. אויב עס וועט נישט קומען צו קיין הסכם וועגען דער ראל פון דער „הסתדרות" אויף דעם ארבייטס-מארק אין א"י, דארף דער קאנגרעס בכלל נישט אננעהמען וועגען דעם קיין שום בעשלוסען.
4. צוזאמען מיט דער רעוואלוציע געגען שטרייק ברעכעריי זאל דער קאנגרעס זיך אויך ארויסזאגען פאר דעם פרינציפ פון נאציאנאלען א-ביטראזש אלס די פערפליכטענדע פארם ביים ערלעדיגען אלע ארבייטס-קאנפליקטען.
5. אין משך פון דעם נעכסטען 2-יעהריגען פעריאד ביז דעם 19-טען קאנגרעס זאלען 30 פראצ פון אלע סערטיפיקאטען בעשטימט ווערען פאר פראדוקטיווע עלעמענטען וועלכע בעזיצען נישט קיין געלד-מיטלען, הגם זיי זענען נישט אדורכגעגאנגען די חלוצישע הכשרה (דאס מיינט די פראדוקטיווע מיטעלשטאנד-עלעמענטען).
6. די זאמעל-אקציע פאר דער קאלאניזאציע פון די דייטשע יודען אין א"י זאל געפיהרט ווערען בלויז אין משך פון איין יאהר.
די קאלאניזירונג פון די דייטשע יודען מוז געפיהרט ווער'ען אונטער דער דירעקטער אויפזיכט פון דער עקזעקוטיווע. ווען אפילו דער הילפס-רעסארט פאר די דייטשע יודען וועט אנגעפיהרט ווערען דורך א פערזאן. וואס וועט שטעהן מחוץ דער עקזעקוטיווע (ווי מען איז זיך משער האנדעלט זיך אין דעם פאל וועגען דער פערזאן פון דר. ווייצמאן —בעמערקונג פון דער רעד.) א טייל פון די פאנדען וואס וועלען געזאמעלט ווער'ען אויף דעם צוועק מוזען צוגעטיילט ווער'ען דעם קרן-היסוד.
7. וואהל-רעכט צום קאנגרעס זאלען האבען בלויז די יעניגע שוקלים, וועלכע האבען אויסגעקויפט שקלים פאר בײדע יאהרען צווישען די קאנגרעסען.
8. עס מוז געפיהרט ווער'ען אן אקציע אויף צו פערשטארקען די אלגעמיינע קרנות (קרן קימת און קרן היסוד) דערביי טאר'ען נישט געפיהרט ווערען קיין סעפאראטע זאמלונגען אהן דעם הסכם פון דער עקזעקוטיווע. (עס האנדעלט זיך וועגען די בעזונדערע פאנדען פון מזרחי און די ארבייטער).
9. דער צוזאמענשטעל פון דער קאאליציאנס-עקזעקוטיווע זאל בעשטעהן פון 3 אלגעמיינע ציוניסטען, 3 לינקע און איין מזרחי
10. די אלגעמיינע ציוניסטען רעזערווירען פאר זיך פאלגענדע רעסארטען אין דער עקזעקוטיווע: דעם פאליטישען רעסארט אין לאנדאן, דעם עליה רעסארט און קאלאניזאציע-רעסארט אין א"י.
11. דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע ווערט געוועהלט דורך דעם קאנגרעס. (ווי עס ווערט מיטגעטיילט זאלען די לינקע לאנסירען א פלאן אז דער פרעזידענט פון דער ארגאניזאציע זאל געוועהלט ווער'ען אויף אנאנדערען יוגג — בעמ. פון דער רעד.)
12. אלע פראגען וועלכע זענען נישט אויפגעקלערט געווארען צווישען די בעטייליגטע אין דער קאאליציע טאר'ען נישט ארויסגערוקט ווערען אויף דעם קאנגרעס אהן דעם הסכם פון אלע קאאליציע-צדדים.
ווי יט"א ווערט געוואהר האבען די לינקע ענטשידען אפגעווארפען די 12 פונקטען פון אלגעמיינע ציוניסטען, די פערהאנדלונגען זענען אזוי ארום גע ווארען צונישט.

אין שאטען פון פינסטערען מיטעלאלטער

ווארמס, (י.ט.א.) לויט א פאליציי-בעריכט וואס איז דא פערעפענטליכט געווארען איז א היגער יודישער סוחר ארויסגעשיקט געווארען אין קאנצענטראציאנס לאגער אסטהאפען דערפאר, וואס ער האט געפרובט „זיך צו דערנעהנטערן צו א קריסטליכער פריילין". גלייכצייטיג זענען נאך 7 פערזאן אינטערנירט געווארען אין קאנצענטראציאנס לאגער „פאר בעליידיגענדע אויסדרוקען געגען דער מלוכה און איהרע ארגאנען".
קאסעל, (י. ט. א.) די „העסישע פאלקס=וואכט" טיילט מיט: „דער יוד וואלטער ליבערג האט זיך א לענגערע צייט געהאט בעציהונגען מיט'ן קריסטליכען פריילין יאגדי, די מוטער פון דער פריילין האט געוואונשט אונטערגענומען געגען די דאזיגע בעציהונגען. כדי די דאזיגע לייט אנצולערנען האבען די שטורמיסטען דורכגעפיהרט איבער די גאסען דעם יוד, זיין בעקאנטע און איהר מוטער.
אנ'עהנליכען פאל איז אויך פארגעקומען, ווי עס טיילט מיט די „אבערהעסישע צייטונג אין מארבורג.

פוילישע לופט=פליהער אויף די קאנקורסען אין אמעריקא

טשיקאגא, 4 (ספ. טעל.) אין ראהמען פון דער טשיקאגער פליה-וואך האבען זיך נעכטען אנגעהויבען די פערמעסטונגען פון פרייע באלאנען. ס'זענען ארויסגעפלויגען 6 באלאנען, מיט צוויי באלאנען איז געשעהען א קאטאסטראפע. אין דער פערמעסטונג נעמט אנטייל דער פוילישער באלאן „קאשטשושקא", אויף וועלכען ס'געפינען זיך די פליהער קאפיטאן הינקא און פארוטשניק בורזשינסקי. ביז איצט זענען פון זיי נישט פערהאן קיין שום ידיעות.

בעקאנטמאכונג.

דער קאמיטעט פון דער באלוטער שוהל זגערזשער 27, מאכט בעקאנט, אז פון היינט אן ווערען פערדינגען שטעט צו צוגענגליכע פרייזען.
קיין שום חזקות וועלען נישט גילטען.
מיט אכטונג די קאמיסיע פון דער באלוטער שוהל.

הזכרה.
דאנערשטאג, דעם 7 סעפטעמבער 1933 (ט"ז אלול) 12 בייטאג, קומט פאר אויפן טושינער בית-החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער הייסגעליבטער און אונפערגעסליכער מוטער
נ"ע רייזעל אשת ר' זעליג נ"י פוקס
אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.
מאן, זיהן, טעכטער און אייניקלעך.

יודען! קויפט ארץ=ישראל=פראדוקטען
רבש מהור— ארץ - ישראל בינען=האניג
פון פאמעראנצן און עקאליפטוס ספעציעל פאר הייזעריגע און לונגען - ליידענדע, ערקעלטעטע.
„עסים" יפו'ער. אריגינעלער קאנסערווירטער יפו'ער פאמעראנץ, שמן אליווצי-איל) שומלין, עקאליפטוס און סעזאם צוקערלעך, מארמאלאד, קאנפיטורן, מארמאלאדקעס. אלעס ביליגער!
קומט און איבערצייגט אייך!
„תוצרת ארץ=ישראל"
(ארץ-ישראל-געוועלב) שרודמיעסקא 3

שלאסעריי= ארבייטען,
ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען, מעטאל-בעארבעטונגען, מא-שינען-מיילען
פיהרט אויס בילינ
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13

טוריסטען=רייזען
קיין ארץ=ישראל
ד. 26/IX און 10/X. גוטע בעדינגונגען.
אינפארמאציעס טעגליך פון 1–10 און פון 4–6 נאכמיטאג
אין „תוצרת ארץ=ישראל"
שרודמיעסקא 3. 4638

Dr. med.
B. ROBINSON
צוריקגעקעהרט
10 פיעטריקאווער 10
טעל. 131-86
נעמט אן פון 3–4 נאכמ. און 7-8 אוו.

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראזי-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4, 8–9 אוו.

ווירכטיג פאר דער ארימשער לאדזער בעפעלקערונג
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז ס'איז ערעפענט געווארען דאס
אמבולאטאריום
ביים פעראיין „מלבוש ערומים"
שעניעוויטשא 3/5,
וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו. שיקט אויך ארויס דאקטוירים-ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים
נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אבצאהלונגען. די פערוואלטונג.

פאר גאלד, בריליאנטען, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעס צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטאריש פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

טיף ערשיטערט שטיי איך פאר דעם אפענעם קבר פון דעם ליבען חבר
רייבל גאלדבערג
וועלכער איז אזוי יונגערהייט אוועקגעריסען געווארען.
אנשטאט א קראנץ 5 זל. פאר י.א.
יצחק.

לאדז, 5 סעפטעמבער 1933

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז, 5 סעפטעמבער 1933

פראנקרייך — סאוויעטען — פוילען

היטלער שטעלט אויף געגען זיך א קראפט

עדואר העריא, דער געוועזענער פראנצויזישער פרעמיער=מיניסטער, פארנעמט איצט נישט אין פראנקרייך קיין שום אפיציעלען פאסטען, אבער אין זיין רייזע איבער סאוויעטען-רוסלאנד ווערט ער בעגלייט פון דעם פראנצויזישען אמבאסאדאר אין מאסקווע אלפאן און די סאוויעטען-מאכט גיט איהם אפ אזעלכע כיבודים, ווי עס פאסט פאר דעם סאמע אפיציעלען פארשטייער פון א בעפריינדעטער מלוכה אדער פון א מלוכה, מיט וועלכער מען האלט ביים שליסען עפעס גאר וויכטיגע אפמאכען.

העריא איז געווען אין אדעס און האט אויסגעדריקט זיין ענטציקונג פון דער „אויפנאהמע“, וועלכע די פארשטייער פון רוסישען פאלק האבען איהם געמאכט“. ער האט דערנאך בעזוכט קיעוו, די קיעווא=פעטשערסקער לאווריע, וואו עס געפינט זיך איצט א גאנץ שטעטעל, וואס שטעלט מיט זיך פאר איין גרויסען מוזעי. ער איז געווען אין כארקאוו, דער אפיציעלער הויפט-שטאט פון סאוויעטען אוקראינע, בעזוכט די דארטיגע גרויסע פאבריקען און זאוואדען, אין דער בעגלייטונג פון בויער פון דניעפראסטראי, דעם איצטיגען וויצע-פאלקסקאמיסאר פאר שווערער אינדוסטרי ווינטער (דאס איז דער ערשטער און איינציגער אונפארטייאישער מאן, וועלכער האט ביז איצט אין סאוויעטען-רוסלאנד בעקומען אזא הויכען און פעראנטווארטליכען פאסטען) האט ער בעזוכט די ריזיגע ווערק אויפן דניעפר, די פאבריקען, וועלכע ווערען געבויט אדער זענען שוין אויסגעבויט אין דער געגענד פון דער גראנדיעזער וואסערקראפט=סטאציע. אין אלע פאבריקען האבען איהם די ארבייטער געמאכט אוואציעס און ער האט געדריקט די הענד ביי די ארבייטער און ביי די ארבייטארינס. העריא האט בעזוכט א ריי קאלכאזען (קאלעקטיווע ווירטשאפטען) וואו די איינוואוינער האבען ערקלערט פאר איהם, אז זיי זענען אינגאנצען צופרידען פון זייער לעבען אין די נייע בעדינגונגען, אין די צוויי סאלאן-וואגאנען, וועלכע זענען דורך דער מאכט געשטעלט געווארען אין רשות פון העריאן און זיינע בעגלייטער, פאהרט ער ארום פון איין ארט אין אנדערען און אומעטום ווערען איינגעארדענט פאר זיין כבוד וועגען גרויסע אויפנאהמען מיט רעדעס, מיט קאמפלימענטען פאר איהם און פאר זיין גרויסען און שיינעם פאטערלאנד. די סאוויעטישע פרעסע שרייבט וועגען דעם פראנצויזישען מלוכה מאן נישט ווי מכוח דעם פארשטייער פון די „קאפיטאל-רעקינען“, נאר ווי דעם בעסטען פריינד פון שלום און פון דער „ראטען=מאכט.

העריא אליין האט פאר און בעת זיין בעזוך געמאכט די א ביסעל נאיוו-קלינגענדיגע ערקלערונג, אז זיין רייזע טראגט בלויז א פריוואטען כאראקטער און איז אונטערגענומען געווארען מיט ריינע שטודיום-צוועקען. גלייכצייטיג מיט העריא'ן פליהט ארויס קיין רוסלאנד אין דער בעגלייטונג פון א גרויסער סוויטע אין דריי עראפלאנען דער פראנצויזישער אוויאציע=מיניסטער קאט. ער זאגט שוין נישט אפילו, אז ער פאהרט בלויז פריוואט און צוליב שטודיום-צוועקען, ווייל דאס וואלט שוין געקלונגען צו לעכערליך. זיין מיסיע וועט שוין זיין א גאנץ אפיציעלע.

ביידע רייזעס זענען אנ'עפאפ אין די גרויסע ענדערונגען, וועלכע קומען פאר פאר אונזערע אויגען אין דער פאליטישער געשטאלטונג פון אייראפע. דאס איז א וויטערדיגער גאנג אויפ'ן וועג פון דער דערנעהנטערונג צווישען די סאוויעטען און פראנקרייך און צוגלייך מיט פוילען, וועלכע האט זיך שוין אנגעהויבען און האט זיך אויסגעדריקט אין א רייהע קלענערע און גרעסערע אקטען. די דאזיגע דערנעהנטערונג, וועלכע וועט געבען אייראפע א ניי פנים, וועלכע וועט שאפען א נייע גרופירונג פון די כוחות און א ניי סיסטעם פון אזוי גערופענעם גלייכגעוויכט, איז א רעזולטאט פון דער וואהנזיניגער פאליטיק, וועלכע עס טרייבען די היטלעריסטישע מענשען=שונאים. זיי שטויסען עס פראנקרייך, וואס האט נאך ערשט גאר נישט לאנג געגאלטען פאר דעם הארטנעקיגסטען שונא פון סאוויעטען-פערבאנד אין די ארעמס פון מאסקווע, זיי שאפען עס די גרויסע קראפט, וועלכע וועט זיין געשטעלט געגען דעם פראוואצירענדיגען היטלעריזם, וואס דראהט דעם שלום און שטעלט אויפן שפיץ פון מעסער די פראגע וועגן פרידען און קריג אין אייראפע.

די ראלע, וועלכע עס שפילט דערביי דער „געטליכער“ פיהרער פון דריטען רייך, דער שיינער אדאלף פערגלייכט מען אין דער אייראפעאישער פרעסע מיט דער ראלע, וועלכע עס האט געשפילט אין דער היסטארישער דערנעהנטערונג צווישען רוסלאנד און פראנקרייך פאר'ן וועלט-קריג דער באט-געזאלבטער און קליינקפעלדיגער פלוידער-זאק ווילהעלם דער צווייטער. זיינע אונפעראנטווארטליכע רעדעס האבען עס געבראכט דערצו, אז אין פעטערבורג און אין פאריז זאל געשאפען ווערען די גרעסטע בעאונרוהיגונג, וואס זאל ברענגען צו אנ'אנגרייף און פערטיידיגונגס-בונד צווישען דעם רעפובליקאנישען פראנקרייך און דעם צארישען רוסלאנד, הגם צאר אלעקסאנדער דער דריטער האט פערזענליך געהאסט די רעפובליק מיט אלע כוחות פון זיין אבסאלוטיסטישער נשמה.

די וואהנזיניגע פאליטיק, וואס ווערט געפיהרט דורך די היטלעריסטישע וועלט-פראבערער, זייערע אונאויפהערליכע פראלערייען, די אפענע און בעהאלטענע בעוואפנונגען, די דעמאנסטראציעס פאר דעם סאאר-געביט, די מעמאריאלען אין שטייגער הוגענבערג, וועלכער פאדערט רוסישע געביטען פאר דייטשער קאלאניזאציע, די פרעטענזיעס אויף אוקראינע, די פאדערונגען וועגען רעוויזיע פון די פוילישע גרעניצען, די אפעטיטען אויף פאמערן, אבערשלעזיען און אזוי ווייטער און אזוי ווייטער, צווינגען צו גיין צוזאמען די מלוכות, צווישען וועלכע עס זענען נאך גארנישט לאנג געווען די גרויסע געגענזאצען.

די דערנעהנטערונג צווישען די סאוויעטען און פראנקרייך קומט פאר פאראלעל צו דער דערנעהנטערונג צווישען די סאוויעטען און פוילען. פוילען קאן דערפון, פערשטעהט זיך, זיין נאר צופרידען. פוילען וואלט געקענט מורא האבען פאר א דערנעהנטערונג צווישען פראנקרייך און דעם אלטען אדער רעסטאווירטען רוסלאנד, וועלכעס וואלט געווען א דראהונג פאר דער גאנצקייט און דער אונאפהענגיגקייט פון דערוואכטען לאנד. דער ארטיקעל פון קארל ראדעק'ן, וואס איז די טעג ערשינען אין ארגאן פון די סאוויעטען דער „איזוועסטיא“ און גלייכצייטיג אין אפיציאז פון דער פוילישער רעגירונג, דער „גאזעטא פאלסקא“, געפינט זיך אין צוזאמענהאנג מיט די פריינדליכקייטס-אקטען צווישען פוילען און סאוויעטען און צווישען די סאוויעטען און פראנקרייך. ראדעק האט דאך אין זיין ארטיקעל אויפגעוויזען, אז דאס נייע, דאס סאוויעטישע רוסלאנד בעדראהט אין קיין שום מאס נישט דער אונאפהענגיגקייט פון פוילען און דאס נישט בלויז צוליב דער ציטווייליגער קאניונקטור, נאר אז דאס איז אין פוילען הסכם מיט די אנשויאונגען פון די גרעסטע סאציאליסטישע טעאריטיקער און פיהרער פון שטענדיג אן.

אזוי ארום ווערט אין אייראפא געשאפען א הארטע פויסט, וועלכע וועט שטיין ענטקעגען דעם פרצוף פון וועלט-פראבערענדיגען גערמאנישען ראסיסט. די אויסערוועהלטע ראסע וועט אין איהרע פערכאפערישע אפעטיטען זיך האבען צו רעכענען מיט דער ריזיגער קראפט, וועלכע איז דורך איהר אליין ארויסגערופען געווארען אין דער געשטאלט פון א גרויסען בונד צווישען סאוויעט = רוסלאנד, פוילען און די לענדער פון דער קליינער אנטאנטע.

דאס איז א געגען - מאביליזאציע אנטקעגען דעם אונגעהויערען פאליטיש - מיליטערישען צירק, וועלכען די היטלער - רעזשיסערען האבען די טעג צונויפגעטריבען אין דער אלטער שטאט נירענבערג דעם ריזיגען קאנגרעס פון די היטלער-לייט. (פ.פ.ק.)

לעזונג פון טראגישען פראבלעם

פראנצויזישער שריפטשטעלער אנרי בארביס וועגען גורל פון די דייטשע יודען

דער לעצטער נומער פון פראגער זשורנאל „די וואהרהייט“, הויבט זיך אן מיט דעם פאלגענדען ארטיקעל פון בעריהמטען פראנצויזישען שריפטשטעלער אנדי בארביס. דער ארטיקעל טראגט דעם נאמען „וועגען די צוקונפט פון די דייטשע יודען“:

די לאגע פון די דייטשע יודען פאדערט, אז די וועלט זאל דערצו נעהמען א שטעלונג. שרייבט בארביס. דער שווערער גורל פון די דאזיגע קרבנות פון היטלער-פאשיזם איז ענג פערבונדען מיט דעם גורל פון די אונצעהליגע פיזישע און גייסטיגע ארבייטער. זיי ווערען אלע בעדראהט פון דער כוואליע פון סאציאלער רעאקציע, וועלכע טראגט זיך איצט אריבער איבער דער גאנצער וועלט.

עס איז פאראן נאר איין לעזונג פון טראגישען פראבלעם: אז די, וועלכע ווערען פערפאלגט צוליב זייער ראסע, אז די, וועלכע ווערען אונטערדריקט צוליב זייערע פאליטישע איבערצייגונגען, זאלען אויפנעהמען דעם קאמף געגען דער הערשאפט פון דער רעאקציע, געגען יענעם רעזשים, וועלכער וויל פערזינקען די וועלט אין בארבאריזם, כדי צו ראטעווען דעם קאפיטאליזם.

אויף אונז אלע ליגט די פליכט צו טון אלצדינג, וואס מיר זענען בכוח, כדי צו העלפען אונזערע מיטמענשען, וועלכע זענען איצט געווארען אנ'אפפער פון א שענדליכען און פערניכטונגס-רעזשים. אבער פונקט אזוי איז אונזער פליכט צו ארגאניזירען דעם געגען-אנגריף אין די אלע לענדער, וואו א שיין פון פרייהייט ערלויבט נאך צו טון דאס, וואס עס בעפעהלט אויף די שטים פון געוויסען. נעמליך אויפצוהויבען א פראטעסט געגען די שאנדטאטען, וועלכע עס איז בעגאנגען דער היטלער-פאשיזם, אט דער ווירדיגער עפיגאן פון מוסאליני-פאשיזם.

ווי אזוי קאן מען דערגרייכען דעם דאזיגען ציל? עס מוז דורכגעפיהרט ווערען די ארגאניזאציע פון די אונטערדריקטע מאסען. די ארגאניזאציע צו אנגריף און צו פערטיידיגונג. אויך צו פערטיידיגונג דורך געוואלט. נאר אויף אזא אופן וועלען מיר קאנען אפהאלטען די גרויסע געפאהר, וועלכע בעדראהט איצט די גאנצע ציוויליזאציע און אין וועלכער די פערפאלגונג פון די דייטשע יודען בעדייט נישט מעהר ווי א דראמאטישער עפיזאד.

דער קאמף האט זיך צופלאקערט אין דער גאנצער וועלט. אקעגען דער גרויסער אידעי פון דער סאציאליסטישער געזעלשאפט שטייט די רעאקציע, שטייען די אלטע מעטאדען פון אונטערדריקונג, וועלכע זענען פלוצים ווידער געווארען פול מיט קראפט און ענערגיע.

פונ'ם אויסגאנג פון דאזיגען קאמף העננט אפ די צוקונפט און דער גורל פון די דייטשע יודען.

—=(::)=—

די מתנה פאר הינדענבורג'ן

מיליאנען הונגערע, אבער דער אלטער פרעזידענט בעקומט א שיינע „פאלקס-מתנה“

אין מאמענט, ווען ביי היטלעריך מאן און עטליכע דרייסיג בעטע זין פון דייטשלאנד האט די היטלער-רעגירונג אוועקגענומען זייער ביי-געדער-רעכט האט דער ערשטער בירגער פון לאנד, פרעזידענט הינדענבורג בעקומען פון די הענט פון דעם דייטשען „אקופאנט“ (אזוי האט היטלעריך מאן אנגערופען היטלער'ן), אין 19. יאהרטאג פון דער שלאכט ביי טאנענבערג בעקומען אלס געשאנק, אלס פאלקס מתנה די גיטער פון לאנגענאו. די דאזיגע ריטער גיטער איבערשטייגען לויטן שטח און ווערט די גיטער פון נוידעק, וועלכע הינדענבורג האט בשעתו בעקומען פון בריבינגס רעגירונג. די גיטער פון נוידעק האבען ענטהאלטען 811 העקטאר און לאנגענאו 1044 העקטאר אקער-ערד און 1351 העקטאר וואלד. עס האט אלזא הינדענבורגען געלוינט דער זיג, וועלכען ער האט אפגעהאלטען ביי די בלאטיגע בערגעס פון די מאזורער אזערעס איבער דער פעראטענער רוסישער ארמיי פון גענעראל סאמסאנאוו. נישט קיין פאכמאן קאן איגענטליך נישט אורטיילען, ווער עס האט אפגעהאלטען דעם זיג ביי טאנענבערג. עס זענען פאראן אזעלכע, וועלכע האלטען, אז דער זיגער איז נישט הינדענבורג, אבער ער איז געווען נישט מעהר ווי דער אויספיהרער פון פלאן, וועלכען עס האבען צוזאמענגעשטעלט לודענדארף מיט די גענעראלען האפמאן און פראנגס. עס זענען אויך פאראן אזעלכע, וואס מיינען, אז אויך דער פלאן וואלט נישט געהאלפען, ווען נישט דער גלעצענדער דייטשער שפיאנאזש און דער פעררעטער אין דעם גענעראל-שטאב פון דער רוסישער ארמיי.

יעדענפאלס, ווענן לודענדארפען האט מען נישט דערמאהנט בעת די פייערליכע רעדעס אין 19. יאהרטאג פון טאנענבערג, ווייל לודענדארף, דער דאזיגער ערשטער פראטעקטאר היטלערס, איז איצט נישט מעהר ווי אנ „איבעריגער מענש“, און היטלער וואלט גערן געוואלט פערגעסען, אז ער האט מיט דעם הויפטקווארטיר-מייסטער צוזאמען, וועלכער איז די פיר יאהר מלחמה-צייט געווען דער אמת'ער דיקטאטאר פון דעם קייזערליכען דייטשלאנד, בעארבייט און צוגעגרייט זיין אומגליקליכען מארש פון מינכען אויף בערלין.

איגענטליך איז היטלער'ן נישט אזוי געגאנגען אין אפגעבען עהרע דעם אלטיטשקען מארשאל, באר זיין יונגען זוהן דעם פולקאווניק אסקאר פאן הינדענבורג, וועלכער האט איבערגעגעבען דייטשלאנד אין די הענט פון דעם דעמאגאגישען העלד. אלע געדענקען נאך פארוואס עס איז איגענטליך געפאלען גענעראל פאן שלייכער, שיצענדיג זיך געגען די יונקערס האט ער ענטדעקט א שטיקעל געהיימניש וועגען דער קארופציע בעת דער הילפס אקציע פון דער מלוכה פאר די בעדראהטע אגרארער אויף די מזרח-קרעסען. מען האט דעמאלט אפען געוועדט, אז אנ'ערך 2000 פרייסישע יונקער-פאמיליעס האבען אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה דורכגעפיהרט א סאנאציע פון זייערע גיטער, וועלכע זענען געווען שטארק פערשולדיגט. דער גרעסטער „פאטריאט“ אלדענבורג פאן יאנושאו האט זיך, אויך דערביי דערקוויקט, אבער פריהער האט ער פערזעהען הינדענבורגען מיט דעם גוט נוידעק, וועלכעס ער האט איינגעקויפט דורך גאנץ דייטשלאנד אלס פאלקס-מתנה און באלד איבערגעשריבען אויפ'ן נאמען פון זיין זוהן, כדי אזוי ארום אויסצוגעהן דאס געזעץ וועגען ירושה אויפ'ן פאל פון הינדענבורגס טויט ווען די יונקערס האבען זיך אלזא דערפיהלט בעדראהט, ווייל די פרעסע אין שלייכער'ס צייטען האט אנגעהויבען צופיל צו שרייבען וועגען דער סקאנדאליעזער „אסטהילפע“ האט פולקאווניק אסקאר הינדענבורג אויסבערייטעט זיין טאטען, וועלכער האט ביז איצט אין היטלער'ן געזעהען נאר עפעס א „פרייטער“ און איהם געוואלט נאר פארלייגען העכסטענס דאס פאסט-מיניסטעריום, אז נאר היטלער, ער דער איינציגער קאן ראטעווען דייטשלאנד. הינדענבורג האט זיך אויפגעהערט צו וואקלען, ער האט אלזא פערגעסען אין דער שבועה, וועלכע ער האט געגעבען צו זיין טריי דער קאנסטיטוציע, נישט געוואלט מעהר הערען וועגען זיין געליבטען בריבינג, וועלכען ער האט געהאלטען ווי אנ'אייגענעם זוהן (און איהם אפילו געשיקט א פוטער, ער זאל זיך נישט פערקיהלען, ווען ער האט זיך אויסגעקליבען אויף א רייזע איבער מזרח-דייטשלאנד) און איז אריינגעפאלען אין די הענד פון היטלערן.

אמבעסטען איז פון דעם אלעם ארויס היטלער אליין, ער האט אינגאנצען קאמפראמיטירט דעם אלטען הינדענבורג, וועלכער האט, אנגעהמענדיג פון דער האנד פון בלוטיגען הענקער פון דייטשלאנד, א געשאנק פון עטליכע טויזענט העקטאר ערד און וואלד, שוין שטייענדיג ביים קבר איבערגעשטראכען זיין גאנצע ריטערליכע פערגאנגענהייט. אין דייטשלאנד הערשט א הונגער, דער קאמף מיט דער ארבייטסלאזיגקייט איז אנ'אמת'ער פארס, אבער אין צעטעל פון די, וועלכע זענען בערייכערט געווארען אין דער דאזיגער אומגליקליכער צייט געפינט זיך, דער נאמען פון הינדענבורגען.

ביים כותל מערבי

(פון א בעזוך)

פון ה. לאַנג

איך בין זיך מודה, דאָס ערשטע מאָל בין איך געגאַנגען אַהין מיט אַ געפיהל פון ליצנות. מיין „אַפּיקורסות" איז בעגאַנגען אַזוי ווייט, אַז איך האָב כמעט ווי בעשלאָסען צו געהן נאָר „כאַפּען אַ קוק" אויפ'ן „כותל מערבי" און ערשט שפּעטער, פאַר'ן אַרויספאָהרען פון לאַנד. מען ווערט פערכאַפּט פון דער איצטיגער פּאַלעסטינע. אַזוי פיל לעבען שלאָגט פאַר די אויגען. אָבער די וואָכעדיגקייט פון תל־אביב. דאָס. וואָס זי איז אַזוי ווי אַלע שטעט, סתם אַ שטאָט, וואָס מען געפינט אויך אין אַנדערע לענדער, הויבט אָן טרייבען אַ גאַסט צו זוכען די אַלטע ארץ־ישראל, און דער „כותל מערבי" איז נאָך איהר קרוין; האָב איך ווי אַ שעהמעוודיגער געגנבעטען קלערען — יאָ, געהן אַהין...

מען בלייבט שטעהן שטיל, מען רעדט נישט, אַרויס קיין וואָרט, אַפילו נישט צו אייער'ע פריינד, וועלכע זענען מיט אייך געגאַנגען. זיי זענען ירושלמי'ער, די פריינד; און זיי זענען נישט קיין געסט דאָרטען; אַלע אין ירושלים געהען אַהין אָפט; אָבער ווער נאָר עס קומט דאָרטען צו, און ווען נאָר דאָס זאָל נישט זיין, בלייבט ער אַ פערשטומטער.

יעדער, און אין אַלע צייטען, פרעגט זיך אַליין: אָ: דאָס איז דאָס? אָט דאָס איז זי, די „וואַנט"

און ווען מען הערט דאָרטען אַ געוויין, וויינט מען מיט. אַ פאָלק וויינט שוין דאָרטען אַ פאָר טויזענד יאָהר. און אַ פאָלק פער'עקשנ'ט זיך דאָרטען.

האָב איך געהערט ווי די פרייעסטע פון אונז רעדען ביי זייער אַוועקגעהן פון דער וואַנט: „דאָס איז אונזער שכינה, די שכינה פון אונזער עלענדען פאָלק"....

און מען רעדט דאָס אַרויס מיט ציטערדיגע ליפּען. און די אויגען זענען עהרליך פערפרומט.

וועל איך פון איצט און ווייטער הערען איינעם זאָגען, אַז ער, אַ ייד, איז יאָ גלייכגילטיג צו דער וואַנט, וועל איך איהם נישט גלויבען...

• • •

די יודען, וועלכע קומען אַהין בעטען, זאָגען תפילות, מוז מען גלויבען. מ'זעהט זייער צושראָקענקייט, ווען זיי קומען אַהין, מ'זעהט, ווי זייערע הערצער עפענען זיך אויף. עס איז אַנ'איבערגעבען זיך צו דער וואַנט מיט די גופים און מיט די נשמות.

דאָרטען איז איצט זויבער, גאָר אַ בעזונדערע זויבערקייט. אפשר האָט דערצו געבראַכט דאָס, וואָס דער פעלקער־בונד האָט אין די לעצטע יאָהרען געהאַט צו משפּט'ן איבער דער וואַנט. יודען ווערען אויך נישט געשטערט צו קומען אַהין. ענגלישע מיליציאַנטען בעוואַכען די יודען, בעוואַכען די וואַנט.

ס'איז זויבער דאָרטען, אָבער נישט דער וועג אַהין. דער גאַנג צו דער וואַנט העלפט מיט צו פיהלען, אַז מען געהט צו אַ נישט געוועהנליכען אָרט. ס'איז מעהר, דאָס, וואָס עס שפּילט זיך אָפּ פאַר די אויגען גלייך ווי מען קומט צו יענעם וועג, איז אַנ'אָנזאָג, אַז בעהמט מען געהן מיט איהם. שניידט מען זיך אָפּ פון אַלץ, וואָס הייסט „מאָדערנע וועלט". מ'געהט אַבסאָלוט איבער אין אַנ'אַנדער וועלט.

מיר אייראָפּעער געברויכען אָפט דאָס וואָרט „אָריענט". ס'הייסט, מיר זענען אין אַ מזרח־לאַנד; די אומגעבונג איז פון אַנ'אַלטער קולטור. דאָס זאָגט אָבער גאָרנישט. איך בין געווען אין'ם מזרח־לאַנד עגיפּטען. איך האָב געזעהן ערטער און בעאָבאַכטעט זיטען, וואָס אויך אויף זיי געהט די בעצייכנונג, „אָריענטאַליש". צום אַריינגאַנג צום וועג, וואָס פיהרט צום „כותל מערבי" קומט עס נישט.

מ'געהט גאָר אַריין אין אַ קעסעל־גרוב פון אַלע וועלטען, און זיי זענען אויסגעוויקעלט אין זיטען און אין לעבענס־שטייגערן און אין פסוקים און אין לעגענדעס פון זינט די וועלט איז בעשאַפען געוואָרען.

דוכט זיך, אַז אַפילו די צעהן פערלוירענע שבטים האָבען זיך אָפּגערופען און בלאָנקענען דאָרטען אַרום מיט זייערע ווייבער און קינדער און לעמער און שעפּסען און אייזלען און קעמלען.

די „אַלטע שטאָט" — אַזוי הייסט יענער אָרט אין ירושלים. ער איז אַרומגערינגעלט מיט הויכע ווענט, און זייער קאָליר איז ווי אַלטער מאָך, און אין דער ירושלימ'ער זון ליכטיגען זיי, און אין די נעכט פון ירושלים וואַרפען זיי אַ געהיימנישפולקייט, אַז די נשמה פאַלט פון האַרצען.

אַלטע ווענט, אָבער זיי האָבען קעניגליכקייט, אויף זיי איז דער „מגדל דוד" אַ פאָרם פון אַנ'אַלטען טורעם, און עס הייסט, אַז אַזוי האָט ער אויך אויסגעזעהן אין די צייטען פון די יודישע קעניגרייכען — דוד המלך און שלמה המלך.

איך בין דאָרטען געווען אין פערשידענע צייטען פון טאָג און אין פערשידענע טעג פון דער וואָך, און געזעהן בילדער איבער בילדער. ווי נאָר מען קומט אַריבער די ווענט, באַרג־אַראָפּ פון דער יאַפע־גאַס אין ירושלים, געפינט מען זיך אין'ם קעסעל־גרוב פון דורות. אַראַבישע קאַפּעען זענען דאָרטען. זיצען די מענער ביי טישלעך מיט גרויסע ביינעל פון אָפּגעקאָכטע אייער אין די הענד, און זיצען פערטריקענטע די פרויען זייערע מיט פערהילטע פנימ'ער און אַ ים קינדער אַרום זיי. יעדער אַראַבער מיט דריי און מיט פיר ווייבער און פון יעדער ווייב קינדער, ער פאָר'אויס און די ווייבער און קינדער נאָך איהם, און איהר זעהט די בילדער פון די צייטען פון אברהם אבינו און אבימלך. און אַנ'אַלטער פערביסענער מאַן איז געגאַנגען מיט אַ קעניגליכער קלייד אויף זיך, גאָלד און זילבער האָט געגלאַנצט, און צוויי הויכע שוואַרצע שקלאַפען האָבען איהם געפיהרט, און ער האָט זיך געבייזערט, און איך האָב געהאַט אַ געפיהל, אַז שאול המלך איז אויפגעשטאַנען פון קבר, און אַז הויכע אונהיימליכע בערואיבער, וועלכע שוועבען דאָרטען אַרום מיט זייערע לאַנגע מאַנטלען און זייערע לייכטע מדבר־ביידלעך אָנגעהאָנגען אויף די רוקענס און מיט שטעקענס אין די הענד — איז אַנ'אַנדער בילד. און קריסטען פון אַלע פעלקער און לענדער, גריכישע מאַנאַכען און רוסישע פּאָפּען, רונדע איטאַליענישע גלחים און פערדאַרטע ענגלישע פּראָטעסטאַנטען, און יודען — וועלכע יודען! אַפגאַניסטען און פון בבל, בוכאַרער און פון תימן, קורדער, אַמעריקאַנער און אייראָפּעאישע.

אַ קעסעל־גרוב פון טערקישע פעזען, מוסולמאַנישע קיטלען, גלח'ישע שאַלען און יודישע אַרבע־כנפות.

שטריימלעך, טורבאַנען, פּאַלערינעס, און קאַפּעלושען.

און דאַן ערשט הויבט זיך אָן דער גאַנג, אַהין צו דער „וואַנט", ערגעץ אַראָפּ, מיט געשלענגעלטע שטיינערנע טרעפּ, אַראָפּ, און אַראָפּ, אין שמאָלע פינסטערע געסלעך, אויף ביידע זייטען מיט געוועלבלעך, קליטלעך, קרעמלעך, פאַבריקלעך, וואַרשטאַטען, רעסטאָראַנדלעך, אַלטע שיך, בלעכען מיט קנאָבעלדיגע קאָטלעטען, בלינדע אַראַבישע בעטלער, ענגלישע מיליציאַנטען, אייזלען מיט זעק מיסט אויף זיך, סטודענטען פון אוניווערזיטעטען, רבנים פון גאָר דער וועלט, געקאָכטע אַרבעס, אַ געריך פון שטאַרקע קאַפע, שטיבלעך ווי שטעלעכלעך, חורבות און נאָך טרעפּ אַראָפּ, גליטשיגע שטיינער, און אַ געריך פון פעפער, און אַ חלשות'דיגער געריך, און אַלץ רעדט און שרייט און פילדערט, און פון אַלע זייטען אויגען ווי פון חיות, און פון אַ חורבה'שער געוועלבעל פערקויפט אַנ'אַלטער אַראַבער בלאַנקע מעסערס...

האָב איך געהערט אַ געשיכטע, אַז פונ'ם זעלבען געוועלבעל האָט דער אַלטער אַראַבער מיט פיר יאָהר צוריק, בעת דעם אָנפאַל אויף די יודען, געטיילט גרויסע בלאַנקע מעסערס צו די בעדואינער, זיי זאָלען געהן שעכטען די יודען.

עס ווערט אונהיימליך. מען פערדרעהט זיך צו אַנ'אַנדער געסעל. דאָרטען איז שטיל. די שטילקייט שרעקט מעהר ווי דער געשריי אויף די פריהערדיגע געסלעך.

מען פאַלט אַריין אין אַ ווינקעל, דאָרטען איז נאָך שטילער. פאַר די אויגען הויבט זיך אַ וואַנט. אַלטע שטיינער. פעסטע, לאַנגע און פיר־קאַנטיגע, גלאַטע שטיינער, און וואו אַ שטיק אויסגעהאַקט.

זיי זענען מיאוס, און די זון ברענט אויף זיי, אָבער אונטען, ביים פונדאַמענט, איז שאָטענדיג און קיהל.

וואָס איז אין דער וואַנט? מיט וואָס רופט זי יודען פון דער גאַנצער וועלט!? וואָס איז איהר כישוף, אַז יודען פערטרויען זיך צו איהר!?

און ווען זיי געהען אַפּ, קעהרען זיי זיך באַלד אום צוריק, זיי ווילען לעבען איהר שטעהן לענגער. מען גיט איהר אַוועק דאָס אָפענע האַרץ, אַלטע לייט און יונגע מענשען, מענער און פרויען און קינדער.

פון איין זייט בערג וואָס הויבט זיך פון אַ שטיק באַרג אַ הויז. די פענסטער פון הויז זענען צום געסעל מיט דער וואַנט, וואו יודען שטעהן לעבען איהר. אין די פענסטער זעהט מען אַראַבישע געשטאַלטען. דאָרטען איז דער מופטי. ער און זיינע מיטהעלפער קוקען כסדר אַראָפּ צו דער געסעל, צו די יודען ביי דער וואַנט.

ביי דער צווייטער זייט ברעג וואַנט, אַנטקעגען, הויבט זיך נאָך אַ הויז פון אַ שטיק באַרג, אויך אַ מוסולמאַנישע, אַ שטילע הויז מיט שטילע פענסטער, און מ'זעהט דאָרטען קיינמאָל קיינעם נישט, און די פוסטע פענסטער שפּרייטען ערשט געהיימנישפולקייט.

איבער דער אַנדערער זייט וואַנט, הויך איבער איהר, איז אַ הויף פון גרויסען מוסולמאַנישען מאָשעע, וואו, לויט צייכנונגען, איז דאָרט געווען דער בית־המקדש.

שטעהט די וואַנט צווישען אַנדערע הייליגקייטען, פרעמדע; און אָפט טראָגט זיך פון זיי ביין אויף יודען; און נישט איין מאָל קוקט מען פון דאָרטען מיט וועלפישע אויגען אויף די יודען; און די יודען הערען נישט אויף צו געהן צו דער וואַנט.

עקשנות.

און די עקשנות ריזיג.

• • •

און לעגענדעס רעדט זיך, אַז אין מאַנכע נעכט וויינט די וואַנט. זי וויינט אָבער אויף ביטאָג. איך אַ פריהמאָרגען האָב איך דאָרטען געפונען אַ ייִדענע, וועלכע איז דאָרטען געווען גאַנץ אַליין. איך האָב געוואָלט זעהן ווי דער טאָג הויבט זיך דאָרטען אָן, ווער עס קומט אַהין, ווי אַזוי מען קומט. איך האָב געמיינט, אַז איך וועל זיין דער ערשטער, איידער אַלע מנינים הויבען זיך דאָרטען אָן. איך האָב שוין אָבער געטראָפען אַנ'עלטערע פרוי. זי איז געשטאַנען מיט אַ טוך אויף איהר קאָפּ, מיט איין האַנד אויף דער וואַנט אויסגעשפּרייט. זי האָט גערעדט צו דער וואַנט. איך האָב איהר געהערט דערמאָהנען נעמען. אפשר זענען דאָס געווען נעמען פון איהרע קינדער. נאָכדעם איז זי אַריין אין אַ שרה בת טובים תחינה:

„רבונו של עולם, איך בין געקומען היינטיגען טאָג צו דיינען הייליגען אָרט... דו זאָלסט צוהערען, רבונו של עולם, צו יעדוועדען געבעט... דען איטליכער מענש ווייסט די פּלאָג פון זיין האַרץ"...

און זי האָט ווידער דערמאָהנט נעמען:

„ישראל, שלמה'לע, גיטעלע"...

און זי האָט זיך צו'שנה'ט —

„איין זאַך נאָר, בעגעהר איך פון גאָט".

דאָס האָט זי שוין גערעדט דירעקט צו דער וואַנט.

און זי איז זיך פערגאַנגען אין אַ געוויין, אַנ'אַלטע מאַמע האָט גאַנץ פריה געוויינט, און די וואַנט האָט אַזוי ווי מיטגעוויינט

——=:::=——

ביז איך נישט קיין מאַמע?

(מאָנאָלאָג)

פון מאַרק שווייד

.. און איך האָב אייך אויך וואָס צו דערצעהלען.

מיר דערצעהלען זיך איבער אַ שטאַרקע איבערלעבונג, אַנ'אויפטרייסלונג, אַ טראַגישען מאָמענט.

איך מוז צוגעבען, אַז איך בין געווען אַ גליקליכע. איך האָב חתונה געהאַט מיט דעם מאַן, וואָס איך האָב געוואָלט, און ער האָט מיך שטאַרק ליב געהאַט. מיר האָבען געהאַט איין קינד, אַ טאָכטער וואָס האָט אונז פערשאַפט אַ סך נחת. זי איז געווען שעהן און האָט זיך גוט געלערנט. מיין טאָכטער לעבט. נאָר איך זאָג געווען, ווייל איך רעד וועגען אַ צייט פון אַ צוואַנציג יאָהר צוריק. איך פרוב נישט פערשענערען די אַמאָליגע צייט. איך פיהל נאָך איצט דעם טעם, ווי גרייצ און ווי שעהן מיין לעבען איז דאַמאָלס געווען. איך קען מיך נישט דערמאָנען קיין וואָלקען אויף מיין הימעל. מיט צוואַנציג יאָהר צוריק, ווען איך בין געווען אַ פרוי פון פינף־און־פערציג, איז מיין מאַן געשטאָרבען. עס טוט וועה, ווען אַ ליבער מענש געהט אַוועק. עס וואַרפט אָן אַ טרויעריגע בענקשאַפט. מען פיהלט זיך פערלאָזען, איינזאַם. אָבער נאָר אויף אַ צייט. עס איז דאָ אַ טיפער אמת אין דעם, וואָס מען זאָגט, אַז וואָס די ערד דעקט צו, מוז פערגעסען ווערען. מען הויבט אָן צו געפינען אַ בערעכטיגונג אפילו פאַר'ן טויט. מיין מאַן איז געווען מיט פופצעהן יאָהר עלטער פון מיר. און ווען ער איז נישט געווען אין דער היים, האָט ער אויף זיך ווייניג אַכטונג געגעבען.

עס האָט גענומען נישט מעהר ווי אַ האַלב יאָהר, און כ'בין אונבעמערקט אַרויס פון מיין טרויער־צושטאַנד, און האָב ווייטער געלעבט מיט מיין טאָכטער רוהיג און צופרידען. מיין מאַן האָט אונז געלאָזט אַ שטיקעל פערמעגען, און מיר זענען געווען גוט פערזאָרגט.

און וואָס די ערד האָט צוגעדעקט, איז פערגעסען געוואָרען, איך בין נישט אויפגעטרייסעלט געוואָרען. איך האָב עס אָנגענומען פאַר אַ נאַטירליכער פּאַסירונג, וואָס טרעפט אין יעדען מענש'ס לעבען.

פון דאַמאָלס אָן איז אין מיין לעבען קיין טראַגישע זאַך נישט געשעהען. מיין לעבען איז פון דאַמאָלס אָן איבערהויפּט געווען אָהן פּאַסירונגען.

און דאָך, זעהט איהר, איז מיין קאָפּ ווייס, און מיין פנים איז צוקנייטשט, אַזוי ווי אַ בלאַט סוף זומער, און מיין הויט איז אַזוי ווי פּאַרמעט.

איהר זאָלט נישט לאַכען פון מיר. איהר קענט זיך מאַכען: זעה נאָר, ביי פינף־און־זעכציג קלאָגט זי זיך אויף!

אָבער איהר האָט מיר בעדאַרפט קענען. ביז פופציג האָב איך אויסגעזעהן, אַזוי ווי איך וואָלט זיך קיינמאָל נישט געעלטערט. איך בין געווען שלאַנק און האָב קיין גרויע האָר אויף מיין קאָפּ נישט געהאַט. ווען אַלץ אין מיין לעבען וואָלט געגאַנגען אַזוי ווי ביז דאַמאָלס, וואָלט איצט פאַר אייך געזעסען גאָר אַנ'אַנדער מענש, נישט די חורבה וואָס איהר זעהט פאַר זיך איצט. איך וואָלט אויסגעזעהן, ווי שטענדיג, ווייניגסטענס צעהן יאָהר יונגער, נישט מיט צוואַנציג יאָהר עלטער.

וואָס האָט מיך געבראַכט דערצו?

ווי איך האָב אייך געזאָגט, נישט קיין טראַגישע פּאַסירונג, נישט קיין אויפטרייסלונג, נאָר אַ פּאַמעליכדיגע פערצעהרונג פון מיין לעבען. איך בין נישט גרוי געוואָרען איבערנאַכט, נאָר מיט יעדען יאָהר פאַר די לעצטע פופצעהן בין איך איינגעשרומפען געוואָרען פון נישט - פערדינטען וועהטאָג.

און פאַרוואָס איז עס מיר געקומען?

ווייל איך האָב געפרובט זיין אַ גוטע, געטרייע מאַמע.

אפשר האָב איך געמאַכט אַ פעהלער. אָבער אַ קינד דאַרף דאָך פערשטעהן אַ גוטע מאַמע מיט'ן גאַנצען האַרצען. האָב איך געמיינט איהר גליק.

איך וועל עס אייך דערצעהלען, און משפט איהר, צי בין איך אַ מאַמע, און אפשר, ווער ווייסט? אפשר בין איך נישט קיין מאַמע...

מיין טאָכטער איז איצט פינף־און־פירציג און זי וואוינט מיט מיר.

דעמאָלט איז זי געווען פינף־און־צוואַנציג און זי האָט געליעבט. מיר זענען ביידע געווען אומרוהיגע באַטורען. ביידע האָבען מיר געבענקט נאָך ליבע. נאָר איך האָב קיינמאָל נישט פערגעסען אַז זי קומט פריהער. ביי מיר איז דאָס געווען די בענקשאַפט פון אַ מיטעליעהריגער פרוי צו פיהלען, אַז זי קען נאָך געליבט ווערען, די מורא צו בלייבען איינזאַם די צווייטע העלפט פון איהר לעבען.

איך האָב אָבער גוט געדענקט, אַז ביי מיין טאָכטער איז דאָס געווען דער בעגער נאָך ליבע, וואָס קומט נישט פון טאַטע־מאַמע'ס הויז, נאָך אַ ליבע, וואָס גיט איהר די ערשטע פערהערליכונג, נישט אַלס קינד, נאָר אַלס פרוי.

כ'האָב בעמערקט, ווי זי האָט געמאַכט אַלערליי נאַאיווע, פרויליכע אָנשטרענגונגען צו געפעלען די יונגעלייט פון איהר קרייז, און איך האָב קיינמאָל נישט אויסגעפונען, פאַרוואָס און ווי אַזוי עס איז ביי איהר מיט יעדען פון די צונישט געוואָרען.

ס'איז נישט געווען אַזאַ, וועלכער מען קען רעדען אַ שידוך. זי האָט זיך געמוטשעט אין אימיצען פער ליבען. און זי האָט געדאַרפט האָבען די זיכערקייט, אַז איהר ליבע קומט נישט פון אימיצענס אָנווייזונג, נאָר פון דער טיפעניש פון איהר אייגענעם האַרצען. און ווען עס האָט זיך געמאַכט אַ יונגערמאַן, וואָס איז געוואָרען צו איהר צוגעלאָזען, און ווען זי האָט איהם נישט געקענט גלייך אַנטקעגען קומען מיט דעם זעלבען וואַרימען געפיהל, האָט זי איהם געלאָזט אָפּגעקיהלט ווערען, און דער אָנפאַנג פון אַ ליבע איז אויסגעריבען געוואָרען.

איך קען אייך נישט איבערגעבען, ווי אַזוי עס האָט מיר וועה געטון פאַר איהר.

מיט אַמאָל האָבען מיר ביידע אויפגעלעבט. אונזער הויז האָט אויפגעלויכטען. אַ שטומע פרייד האָט זיך פערשפּרייט צווישען אונז ביידען.

מיין טאָכטער האָט זיך פערליבט. די ליבע האָט אָנגעהויבען אַראָפּשיינען פון איהר פנים. און גלויבט מיר, איך בין גליקליך געווען פאַר איהר.

דער יונגערמאַן איז געווען אַ פידעל־שפּילער. זי האָט זיך בעקענט מיט איהם אויף אַ וואָוילטעטיגען קאָנצערט אין אַ האָטעל. זי האָט געבעטען אַנ'אַנדער פריינד איהרען, אַז ער זאָל איהם מיטברענגען צו אונז אין הויז אַריין. ער איז געקומען עטליכע מאָל מיט דעם צווייטען פריינד, און דערנאָך עטליכע מאָל אַליין. נאָר איך האָב אָנגעהויבען בעמערקען צווישען זיי אַ בעציהונג, וואָס האָט מיר פערשאַפט וועהטאָג. זי איז געווען צו איהם צערטליך, ליבליך געניגט, און ער איז געווען מאָדנע גלייכגילטיג. נאָר צווישען די קינסטלער טרעפט מען אַזעלכע. אָדער זיי ווערען פלאַמיג צוגעלאָזען צו אַ פרוי, אָדער זיי קענען אַ לאַנגע צייט בלייבען העפליך און גלייכגילטיג. אָבער אין דעם פאַל איז דאָס געוואָרען נאָך טרויעריגער. דאָס מיידעל האָט זיך אין איהם שטערבליך פערליבט, און דער יונגערמאַן האָט אינגאַנצען אויפגעהערט קומען. איך פלעג הערען ביינאַכט, ווי זי האָט געוויינט אין איהר קישען, און מיין האַרץ האָט געוויינט אין מיר. איך האָב אָנגעהויבען טראַכטען אַז איך מוז מיין קינד העלפען.

איך האָב אויסגעפונען, ווען דער יונגערמאַן האָט געשפּילט ביי אַ קאָנצערט, און איך האָב בעשלאָסען, אַז איך וועל איהם געהן זעהן נאָך דעם קאָנצערט און רעדען מיט איהם.

יענעם אָוועגד, ווען איך האָב זיך געפּוצט פאַר'ן שפּיגעל, האָט מיין טאָכטער עפּעס פערדעכטיגט. דאָס האָב איך שפּעטער זיך דערוואוסט: זי האָט מיט'ן האַרץ אויסגעפונען, אַז איך געה רעדען מיט דעם יונגענמאַן, און זי האָט געשוויגען.

איך האָב גערעדט מיט איהם. פון זיינע רייד איז מיר קלאָהר געוואָרען, אַז ער האָט גרויס גוטע איבעראַשט אויסצוגעפינען אַז זי איז אַזוי רעספּעקט פאַר מיין טאָכטער, נאָר ער איז גע־פערליבט אין איהם. ער איז ווייט פון חתונה'ן זיך איצט, פערדרעהען דעם קאָפּ מיט פרויען, זיין איינציגע אַמביציע איז זיין פידעל, און ער פאָהרט נאָר אַוועק קיין אייראָפּע אויף עטליכע יאָהר.

איך בין אַהיימגעקומען מיט אַ צובראָכען האַרץ. און פון מיין שווייגען האָט זי מעהר געוואוסט, ווי ווען איך וואָלט גערעדט צו איהר. זי האָט פערשטאַנען, אַז איהר ליבע איז אויף ווינט.

זי האָט איינגעבען אויפגעהערט זיך זעהן מיט יונגעלייט. זיי האָבען אויפגעהערט אַריינצוקומען צו אונז אין הויז. אונזער לעבען איז געוואָרען שווער און שטום. נאָר זי איז געבליבען צו מיר צערטליך, ווי אַ קינד.

און דאַ קומט דער קוואַל פון מיין פּיין. איך האָב צו איהר די גאַנצע צייט גערעדט וועגען מיין טאָכטער. אַזוי האָב איך דאָס גאַנצע לעבען געפיהלט צו איהר, און אַזוי פיהל איך איצט. נאָר אין דער אמת'ן בין איך איהר שטיפמאַמע. זי איז אַלט געווען צוויי יאָהר, ווען איך האָב מיט איהר פאָטער חתונה געהאַט. אַ יאָהר נאָכדעם, ווי פון איהר אייגענער ליבע איז גאָרנישט געוואָרען, האָט זי דאָס אויסגעפונען. אין אָנפאַנג האָט זי מיר געגעבען דעם איינדרוק, אַז דאָס מיינט פאַר איהר גאָרנישט. זי האַלט מיך פאַר דער אייגענער געטרייער, הערציגער מאַמען. נאָר ביסלעכווייז האָט זי מיר אָנגעהויבען געבען צו פערשטעהן דורך אַ וואונק, דורך אַ וואָרט, דורך אַנ'אַנדייטונג, און שפּעטער מיט אָפענע רייד, אַז דורך מיין רעדען דעמאָלט מיט דעם יונגענמאַן האָב איך איהר צושטערט יענע ליבע, און מיט דעם האָב איך צושטערט איהר גאַנץ לעבען. און אַלץ דערפאַר, ווייל איך בין איהר שטיפמאַמע, ווען איך וואָלט געווען איהר אמת'ע מאַמע, וואָלט איך דאָס נישט געטון. ווען איך וואָלט געווען איהר אמת'ע מאַמע, וואָלט דער סוף געווען אַ גליקליכער. זי וואָלט מיט יענעם יונגענמאַן חתונה געהאַט.

אונזער לעבען איז ביסלעכווייז געוואָרען אַ גהינום. זי האָט אָנגעהויבען צו מיר כסדר רעדען וועגען דעם, — אַמאָל קורץ און הויך, און אַמאָל האָט זי געקענט שטונדענווייז רעדען שטיל און פאַמעלעך, אַז עס האָט מיר מיין האַרץ אויסגעגעסען. אַמאָל פלעגט זי ווערען היסטעריש. אַמאָל פלעגט זי וואָכענווייז צו מיר נישט רעדען.

מיר וואוינען נאָך אַלץ צוזאַמען, און זי רעדט נאָך איצטער צו מיר אַמאָל וועגען דעם, נאָר זעהר שטיל און זעהר זעלטען. זי איז אַזוי ווי אַ פייער־שפּייענדיגער באַרג, וואָס שטילט זיך איין.

נאָר דאָס האָט פון מיר געמאַכט די חורבה, וואָס איהר זעהט פאַר זיך. איך האָב מיין גאַנץ לעבען געמיינט מיט איהר גוט און ערליך. זאָגט איהר, בין איך נישט קיין מאַמע?

האנדווערקעריי און האנדעל

דעלעגאציע פון דער לאדזער האנדווערקער-קאמער אין דער פינאנץ-קאמער

ריטשאלט-פראגע. — אויפהאלטן עקזעקוציעס ביז'ן בעט־אכטן די רעקורסן. — מען פער-קויפט נייה-מאשינען, פריזיער-שפיגלען פאר פערלעגענע שטייערן. — האנדווערקער-פאר-שטעהער אין די שטייער-קאמיסיעס

דער איינגעפיהרטער „ריטשאלט“ פון אומזאץ פאר האנדווערקער איז איצט פאר די פער-אינטערעסירטע געווארען נאר א לאסט צוליב די בעדינגונגען, וועלכע האבען זיך לעצטענס שטארק געענדערט.

דער „ריטשאלט“ פון אומזאץ-שטייער איז געשטיצט אויף די אומזאצען פון די יאהרען, אין וועלכער ס'האט געהערשט די בעסטע קאניונקטור און נעמליך פון די יאהרען 1928, 1929 און 1930. דער היינטיגער אומזאץ דערגרייכט דורכ-שניטליך פון 20 ביז 25 פראצענט פון די פריה-ערדיגע יאהרען. דאס פערמייטשט זיך מיטן פער-קלענערען פון פאקטישען אומזאץ ווי אויך מיט דער קאלאסאלער ירידה פון די פרייזען, ס'זענען זעהר אפט די פאלען, ווען אין א ווארשטאט, אין וועלכען ס'האבען אין די יאהרען 1928 און 1929 געארבייט צו 8 ביז 10 געזעלען, ארבייטען איצט איינער אדער צוויי לערן-יונגלעך.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט זיך א דע-לעגאציע פון דער לאדזער האנדווערקער-קאמער אין די פערזאנען פון פרעזידענט זאזשיצקי און דיר. קאצענבאגען פארגעשטעלט אין דער פינאנץ-קאמער, און א לענגערער קאנפערענץ האבען די דעלעגאטען פון דער האנדווערקער-קאמער פארגע-שטעלט דער פינאנץ מאכט דעם איצטיגען צושטאנד פון דער מלאכה און אנגעוויזען אויף דעם נישט ענטשפרעכענדען אופן פון נעהמען דעם ריטשאלט אויף אומזאץ-שטייער וואס שטיצט זיך אויף די אומזאצען אין די יאהרען פון גוטער קאניונקטור.

גלייכצייטיג האבען די פארשטעהער פון דער האנדווערקער-קאמער אין לאדז איבערגעגע-בען א בריט-מאטיווירטען מעמאריאל און געבע-טען אנצונעהמען א שריט, כדי צו פערקלענערען דעם ריטשאלט כאטש מיט 30 ביז 40 פראצענט צו דעם וואס איז געצאהלט געווארען אין יאהר 1932.

אין מעמאריאל ווייזט די האנדווערקער-קא-מער אן, אז אין די לעצטע צייטען ווענדען זיך צו דער קאמער האנדווערקער פון לאדז און פון דער פראווינץ, וועלכע ווערען שטארק בע'עוולה'ט דורך פערשידענע שטייער-אמטען ביים אויסמעסטען דעם אומזאץ-שטייער. די לאדזער האנדווערקער-קאמער בעט די פינאנץ-קאמער, אז זי זאל ארויסגעבען א צירקולאר צו אלע שטייער-אמטען מיט אנ'אויפטראג אנצווענדען הנחות בנוגע אלע האנדווערקער און דערווייל אויפהאלטען די עקזעקוציעס ביז דער צייט ביז די רעקורסען פון די האנדווערקער וועלען בע-טראכט ווערען.

ווייטער ווערט אנגעוויזען אין מעמאריאל, אז צו דער האנדווערקער-קאמער קומען אן פערשי-דענע אנקלאגען מצד האנדווערקער, ווען מען פיהרט אדורך עקזעקוציעס פאר פערלעגענע שטיי-ערען אויף ארבייטס-מכשירים ווי אויך אויף זאכען און רויה-שטאפען וואס זענען נויטיג אויסצופיהרען דאס פאך, ווי למשל: נייה-מאשינען ביי שניידער, מאשינען ביי שוסטער און שלאסערס, שפיגלען ביי שניידער און פריזיער, מעהל ביי בעקער א. א. וו. די האנדווערקער-קאמער בעט דעריבער ארויסצו-שיקען צו אלע שטייער-אמטען א צירקולאר, אז זיי זאלען אפהיטען די פעראָרדנונגען פון מיניסטארען-ראט וועגען אדורכפיהרען עקזעקוציעס דורך דער פינאנץ-מאכט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וואס סוף יאהר ענדיגט זיך די קאדענץ פון די שאצונגס- און אפעל-לאציע-קאמיסיעס פאר ענינים פון אומזאץ-שטייער, וועט די האנדווערקער-קאמער פארשטעלען אין דער ענטשפרעכענדער צייט א קאנדידאטען-ליסטע אויף מיטגלידער און פערטרעטער פון די דאזיגע קאמיסיעס.

צוליב דעם וואס די האנדווערקער צאהלען א בעדייטענדע צאהל שטייער-צאהלער, האלט די האנדווערקער-קאמער, אז אין יעדער קאמיסיע דארף זיך געפינען א פארשטעהער פון דער מלאכה, וואס וועט געבען די זיכערקייט, אז די אויסמעסטונג פון אומזאץ-שטייער פאר האנדווערקער וועט זיין א גע-רעכטע.

נעהמענדיג דאס אין אכט בעט די לאדזער האנדווערקער קאמער אנצונעהמען שריט, אז די רע-פרעזענטאנטען פון האנדווערקער זאלען זיך געפי-נען אין דער קאמיסיע.

אויפקלערונגען וועגען הכנסה-שטייער

צי מוז מען האבען א קוויטונג אויף אנ'אנגעגעבענע זעזאניע. — א טעות טאר נישט אויסגענוצט ווערען. — פאלגען פון נישט אנגעבען קיין זעזאניעס

היינטיגע וואך זענען ווידער אין צענטראלען קליינהענדלער-פאריין, פאמארסקא 15 פארגעקומען די וועכענטליכע „שמועסען“.

דער פארזיצענדער ראטמאן כאר, האט אנ-געוויזען אויף די נוצען פון די „שמועסען“. א חוץ קולטורעלע און געזעלשאפטליכע נוצען פאר צו-זאמענלעבען פון קליינהענדלער, האבען זיי אויך גרויסע נוצען ספעציעל פאר שטייער-ענינים. אויב פריהערדיגע האבען פיל מיטגלידער נישט אנגע-געבען זעזאניעס אויף הכנסה-שטייער, און אזוי ארום פערשפעטיגט אריינצוטראגען רעקורסען, איז היי-יאהר קיין איין אזא פאל נישט געווען.

דאן ווערט אין צוזאמענהאנג מיט'ן אויס-מעסטען הכנסה-שטייער אויפ'ן יאהר 1933 אויפ-געקלערט פאלגענדעס:

די שטייער-מאכט איז פערפליכטעט צוצו-לאזען בעווייזען צוגעשטעלט דורכ'ן שטייער-צאה-לער, דאס דער לעצטער האט אנגעגעבען א „זע-זאניע“ אין געהעריגען טערמין. ס'איז נישט ריכ-טיג די מיינונג, אז אלס בעווייז פון בעלייגען די זעזאניע מוז מען האבען א שריפטליכע בעשטע-טיגונג פון דער שטייער-מאכט, וועלכע האט דער-האלטען די זעזאניע, ווייל די ארטיקלען 50 און 51 פון געזעץ פון הכנסה-שטייער, צייכענען נישט אן די האנדלונג אין דער פראגע, בפרט איז וועגן דעם נישט פערהאן קיין ספעציעלע פארשריפטען, אזוי דאס די פראגע אויגען סכסוך צווישען דעם שטייער-צאהלער און דער שטייער-מאכט וועגען אריינטראגען אדער נישט אריינטראגען די זעזאניע בלייבט דערווייל נישט געלעזט (אורטייל נומער 883/26).

ווייטער קלערט אויף דער צענטראלער קליינ-הענדלער פאריין, דאס א טעות וואס איז דורכן שטייער-צאהלער געמאכט געווארען אין דער זע-זאניע, קען נישט געמאכט ווערען צו זיין רעה (אורטייל נר. 125/26).

אין פאל פון נישט בעלייגען קיין זעזאניע איז די שאצונגס-קאמיסיע פערפליכטעט צום דורכ-פיהרען די אויסמעסטונג אויפ'ן סמך פון מאטער-יאל, וועלכען די שטייער-מאכט בעזיצט (אורטייל נ. 1481/22).

אויב דער שטייער-צאהלער, נישט אריינטרא-גענדיג קיין זעזאניע, בעגרעניצט זיך צו דער ערקלערונג, דאס קיין הכנסה, וועלכע דארף אונ-טערליגען דער בעשטייערונג האט ער נישט געהאט, קען דער שטייער-אמט אנווענדען צו איהם דעם ארט. 63 ד. ה. אויסמעסטען די הכנסה אויפ'ן סמך פון פערהאנענעם מאטעריאל, נאכ'ן פעסט-שטעלען זיין שטייער-פליכט.

טראץ דער אויפפאדערונג פון דער שטייער-מאכט, ווען דער שטייער-צאהלער בעלייגט נישט קיין זעזאניע וועגען זיין הכנסה, מיטווירקענדיג דאס ער פאלט נישט ארונטער דער שטייער-פליכט דערפירט ער דערצו, אז די אויסמעסטונג פון הכנסה-שטייער קומט פאר אויפן סמך פון די מא-טעריאלען, וועלכע דער שטייער-אמט בעזיצט נאך דער גזעצליכער פעסטשטעלונג פונ'ם שטייער-פליכט פון געהעריגען שטייער-צאהלער.

אין פאל פון זאטשנער אויסמעסטונג אויפ'ן סמך פון נישט בעלייגטער זעזאניע וועגען הכנסה, האט דער שטייער-צאהלער נישט קיין רעכט ארייג-צוטראגען קיין רעקורס.

די פאלגען דערפון זענען די דאס די שטייער-צאהלער, וועלכע בעלייגען נישט קיין זעזאניעס, פערלירען די רעכט ביים פעסטשטעלען די הכנסה אין דער ערשטער אינסטאנץ, ד. ה. קוועסטיאנירען די ריכטיגקייט פון דער אויסמעכונג און צו געבען אויפקלערונגען און אין דער צווייטער אינסטאנץ האט ער נישט קיין רעכט צו קוועסטיאנירען אין רעקורס די פעסטגעשטעלטע דורך דער שאצונגס-קאמיסיע גערעכטע יסודות פונ'ם אויסמעסטען דעם שטייער (אורטייל 2001/28).

מיטן צירקולאר נ. ל. ד. פ. 8406/4/33 האט דאס פינאנץ-מיניסטעריום אויפגעקלערט, אז פער-זאנען פון פרייע פראפעסיעס, וועלכע זענען נישט זעלבשטשטענדיג (דאקטוירים וואס ארבייטען אין קראנקען-קאסע) זענען נישט פערפליכטעט צו בע-לייגען זעזאניעס וועגען אומזאץ-שטייער.

מיטן צירקולאר נ.ל.ד.פ. 11150/2/33 קלערט אויף דאס פינאנץ-מיניסטעריום, אז דאקטוירים פון שטעדט וואס פראקטיצירען זומער אויף זומער-וואוי-נונגען, קור-ערטער, דארפען צאהלען הכנסה-שטייער אין א קלענערער מאס, ווייל זיי האבען גרעסערע אויסגאבען אין צוזאמענהאנג מיט'ן פראקטיצירען זומער אין די קור-ערטער.

וויכטיגער אורטייל פון העכסטען געריכט

וועגען נעהמען ליכווע-ציגזען

מיר האלטען פאר וויכטיג צו ברענגען דעם מאטיווירטען אורטייל פון העכסטען געריכט, וועגען דעם, אז ליכווע-ציגזען קען מען אראפרעכע-נען פון חוב. אין אורטייל ווערט געזאגט:

אלע אבראטען, וועגען קרעדיט-בעציהונגען אין וועלכע מען רעדט זיך אויס צו צאהלען גרע-סערע ציגזען, ווי עס איז בעשטימט דורכ'ן געזעץ — זענען אונגילטיג. אויב מען נעהמט גרעסערע ציגזען, ווי עס איז ערלויבט, קען מען לויט די יסודות פון געזעץ ווערען בעשטראפט מיט ארעסט, ווי אויך מיט צוריקצאהלען די העכערע ציגזען.

דער, וואס צאהלט גרעסערע ציגזען, דער בעגעהט נישט קיין שום פערברעכען, נאר דער, וואס נעהמט ליכווע-ציגזען בעגעהט א פערברע-כען, און ער טאר נישט ציהען קיין שום נוצען פון דעם פערברעכען.

ווען דער שולדיגער טרעט ארויס צום גע-ריכט מיט א פאדערונג, אז דער ליכוויאזש זאל איהם צוריקצאהלען די ליכווע-ציגזען, דארף ער ווערען געשיצט דורכ'ן געזעץ. ער איז נישט מחויב צו בעצאהלען דערפאר דעם גאנצען חוב, וואס ער איז שולדיג און ערשט שפעטער מאהנען, דער שולדיגער קען שטענדיג צו יעדער צייט ארויס-טרעטען און מאהנען די בעצאהלטע הויכע ציגזען, אדער מען זאל זיי אראפרעכענען פון חוב.

מען דארף נאך צוגעבען, אז דאס איז א פרינציפיעלער אורטייל פון העכסטען געריכט, וואס איז שוין גילטיג פאר אלע פראצעסען.

האנדווערקער פון 8. קאטעגאריע

זאלען בעפרייט ווערען פון אפצאהל פאר'ן ארבייטס-פאנד

דער ראט פון די האנדווערקער-קאמערען האט זיך געווענדעט צום מיניסטעריום פון געזעל-שאפטליכען שוץ מיט א מעמאריאל וועגען בעפריי-ען די האנדווערקער פון דער 8-טער קאטעגאריע פון אפצאהלען פאר'ן ארבייטס פאנד פון די פער-דינסטען פון זייערע ארבייטער. נאכ'ן בעקומען אנ'ענטפער וועט דער ראט פון די האנדווערקער-קאמערען מיטטיילען וועגען דעם די בעזונדערע האנדווערקער-קאמערען.

דעם 11 אקטאבער 1933

געהט אריין אין קראפט דער נייער צאל-טאריף

דעם 11-טען אקטאבער געהט אריין אין קראפט דער נייער צאל-טאריף. לויט דעם נייעם צאל-טאריף וועלען טייערער ווערען די מייסטענס אפצאהלונגען פאר אויסלענדישע סחורה. איבער-הויפט וועט קאסטען טייערער דער צאל אויף די טייערע סחורות.

גאנץ בעזונדערס ווערען געהעכערט די צאל-טאריפען פאר אזעלכע סחורות, וואס מען ארבייט אויס אין פוילען. צוליב דעם געהעכערטען צאל וועט די היגע פאבריקאציע האבען א בעסערען שאנס צו ארבייטען, נישט מורא האבענדיג אזוי שטארק פאר דער אויסלענדישער קאנקורענץ.

אמייסטען האט מען געהעכערט דעם צאל-טאריף אויף פיינערע סחורות, וועלכע מען האלט פאר לוקסוס. דער צאל אויף זאמש-לעדער וועט איצט בעטרעפען דאפעלט מעהר, שווארצע געמ-זעס וועלען האבען א צאל פון 55 פראצ. מעהר, קאלירטע געמזעס וועלען האבען א צאל מיט א 60 פראצענט טייערער פון פריהער. לאק-לעדער איז טייערער דער צאל מיט א 15 פראצענט.

אויף אנ'עהנליכען אופן זענען געהעכערט געווארען די צאל-טאריפען אויף אייזען, מעטאל, מאנופאקטור, גאלאנטעריע, שרייב-מאטעריאלען א. ד. גל.

איצט ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען מיט דער רעגירונג פון פראנקרייך, ענגלאנד, טשעכיען און עסטרייך, וועגען א נייעם צאל-קאנווענץ, וואס זאל חל זיין ביים נייעם צאל-טאריף.

די סוחרים, וואס פאר זיי וועט ארויסגע-שיקט ווערען סחורה צו דער פוילישער גרעניץ ביז'ן 11-טען אקטאבער, וועלען קענען אין משך פון 14 טעג אויסקויפען די סחורה לויט'ן אלטען טאריף.

עקספאזיטור פון דער האנד-ווערקער = צענטראלע אין לאדז

די טעג איז אונטער'ן פארזיץ פון אדוואקאט ווייצמאן פארגעקומען א זיצונג פון ראט פון דער האנדווערקער-צענטראלע אין לאדז (ששלאנג 10) ווי ס'איז בעהאנדעלט געווארען די פראגע פון עפענען אין לאדז א האנדווערקער-עקספאזיטור פאר לאדז און לאדזער וואיעוואדזטווע. ס'איז איינ-שטימיג בעשלאסען געווארען אזא עקספאזיטור צו עפענען. די עקספאזיטור דארף ארום זיך קאנצענ-טרירען אלע לאדזער האנדווערקער-פעראיינען און צעכען און אויך די פעראיינען און צעכען אין לאדזער וואיעוואדזטווע.

נאר די צאהל פון פיזישע ארבייטער

ווערט גענומען אין בעטראכט ביים אויסקויפען פאטענטען

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט די טעג צו-געשיקט א נייעם צירקולאר, נומ' 24274.4.33, אין וועלכען עס ווערט אויפגעקלערט, אז בוכהאלטערן, קארעספאנדענטען און בעאמטע, וואס זענען בע-שעפטיגט אין ביורא פון א אינדוסטריע-אונטער-נעהמונג ווערען נישט אריינגערעכנט אין דער צאהל ארבייטער אויף צו בעשטימען די פאטענט-קאטעגאריע.

די קאטעגאריע פון פאטענט ווערט בעשטימט נאר לויט דער צאהל פיזישע ארבייטער, וואס ווע-רען בעשעפטיגט ביי דער פאבריקאציע און ארום דער פאבריקאציע (א חוץ ביורא-בעאמטע).

אויסשטעלונג פון בעקעריי-פראדוקציע אין ווארשא

פון 23 סעפטעמבער ביז'ן 1 אקטאבער וועט אין ווארשא פארקומען אנ'אויסשטעלונג פון בעקעריי-אויסארבייטונגען.

פון גאנץ פוילען קומען אנמעלדונגען פון בעקערייען, הייוועו-פאבריקען, מיהלען א.א.וו.

אויף דער אויסשטעלונג וועלען דעמאנסטרירט ווערען אלערליי בעקער-אויוונס, וואס ווערען גע-הייצט דורך קוילען, עלעקטריע און גאז.

די אויסשטעלונג וועט פארשטעלען אלערליי פראדוקציעס פון געבעקס און קרובה'שע מיילען פון דער אינדוסטריע און בעקעריי-היגיענע.

—=:0:=—

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער רעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 5 י"ד אלול תרצ"ג

ספּטעמבער

זון-אויפגאנג 4.44
זון-אונטערגאנג 6.22

וועגן אינדוסטריע-שטייער

וויכטיגע פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום

(אג) בכדי צו פעראיינפאכען די פראָצעדור אויפן געביט פון דעם אינדוסטריע-שטייער האָט דאָס פינאנץ-מיניסטעריום ארויסגעגעבן פאָלגענ־דען צירקולאַר:

1) אַלע ביטעס וועגן הנחה-פּאַטענטען פאַרן יאָהר 1933 און די פריהעריגע יאָהרען, דארפען ערלעדיגען די פינאַנץ-קאַמערן.

אין שייכות דערמיט בערעכטיגט דאָס פי־נאַנץ-מיניסטעריום, אַ חוץ די פאַלען, וואָס זענען אויסגערעכנט אין די צירקולאַרען פון 14 דעצעמ־בער פון 1932, און פון 6 אָקטאָבער 1933 צו געבען הנחות ביים אויסקויפען פּאַטענטען אין די פאַלען, ווען דאָס אויסקויפען אַ געהעריגען פאַטענט וואָלט בעדראָהט די עקזיסטענץ פון דער אונטער־נעהמונג.

בכדי אויסצומיידען אין דער צוקונפט, אז עס זאָלען אריינגעטראָגען ווערען אַנקלאַגעס אין פינאַנץ-מיניסטעריום וועגן הנחה-פּאַטענטען — דארפען די פינאנץ-קאמערן ערלויבען אויסצוקוי־סען פּאַטענטען פון נידריגערער קאַטעגאָריע אויפן יאָהר 1933 אין אַלע פאַלען, ווען די הויך פון אויסגעמאָסטענעם אומזאַץ פאַרן יאָהר 1931, עווענטועל 1932 איז נישט איבערגעשטיגען די נאָרמע, וואָס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אין די צירקולאַרען 14/12 1932 6/5 1933.

אויב עס וועט אנערקענט ווערען די הנחה, דארפען די פינאַנץ-קאמערן אַנולירען זייערע פריהעריגע דעציזיעס און אַראָפּנעהמען די ארויפ־געלעגטע שטראָפען.

2) אַ ענטפער אויף די אַנקלאַגעס, וואָס זענען אַריינגעטראָגען בעוואָרען אין העכסטען טרי־בונאַל אויף די בעשלוסען פון די רעקורסען קאָ־מיסיעס וועגן אינדוסטריע-שטייער דארפען די פינאַנץ-קאמערן צוזאמען מיט די אַקטען איבער־שיקען דירעקט און צום טערמין צום העכסטען טריבונאל. די פּרעזעסען פון די פינאַנץ-קאמערן זענען אויך בערעכטיגט אָפּצוּוואַרפען די בעשלוסען פון די רעקורסען קאָמיסיע.

3) די פרעזעסען פון די פינאַנץ-קאמערן זענען אויך בערעכטיגט מבטל צו מאכען די בע־שלוסען פון די רעקורסען-קאָמיסיעס אין פאַל ווען עס איז אַנגעריהרט געוואָרען דער ארט. 90 פון אוסטאַוו וועגן אינדוסטריע-שטייער.

4) צום סוף זענען די פרעזעסען פון די פינאַנץ-קאמערן בערעכטיגט געוואָרען צו פער־לענגערען אין געהעריגע איגדיווידועלע פאַלען דעם טערמין פון אָפּגעבען די זעזנאַניעס וועגן אומ־זאַץ אויף אַ חודש צייט.

א פאליציאנט — א צער בעל החיים

און פארבשטייז דער אנדערער, וואס צוליב'ן פאהרען גייט ער זיצען א האלב יאהר

(2) דעם 9 יוני ה. י. איז מיט דער נאָוואָ־מיעסקאַ גאַס צום פריהייטס-פּלאַץ געפאָהרען אַ דראָזשקע, איינגעשפּאַנט אין אַזאַ מין מאָגערע קליאַטשע, וואָס ר' מענדעלעס קליאַטשע איז גע־ווען געגען איהר אַ הונט...

אָנגעפיהרט האָט מיט דער דראָזשקע דער 38-יעהריגער יצחק פארבשטיין — נישט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, נאָר פון קלימקאַ 5...

אויף דער דראָזשקע זענען געווען אָנגע־לאָדענט 3 גרויסע קוישען מיט טרושקאַווקעס, צו 25 קילאָ יעדער קויש, און חוץ מזה זענען נאָך אויף ביידע זייטען פון דער דראָזשקע, אויף די טרעפּלעך, הייסט עס, גלייך ווי די ווירעס, צוויי אויבס-מאַגנאַטען, וואָס האָבען געהיטען די טרוש־קאַווקעס — איטליכער שטייף און שטאָלץ, כמלך בגדוד...

מאַכט זיך אַ מעשה, אַז אַזוי ווי זיי פאָה־רען אַזוי טרעפען זיי אָן אויף רוג נאָוואָמיעסקאַ און אָגראָדאָוואַ אויף דעם שטן מקטרג אין דער געשטאַלט פונם פּאָליציאַנט, וואָס קירעווועט מיט דער וועלט-בעוועגונג אויף אָט-אָ-דעם-דאָזיגען רוג, און אַזוי ווי ער איז גראָד פון די אַנשי צער בעל החיים, און אַ גרויס רחמנות נעהמט איהם אַרום, ווען ער דערזעהט די איינגעדאַרטע קליאַטשע — נעהמט ער אויך און פערהאַלט די דראָזשקע.

מיט דעם ענדיגט זיך אָבער נישט די מעשה, וואָרום ער, דער פּאָליציאַנט איז אויך, אין געווי־סער הינזיכט, אַ שריפטשטעלער, נעהמט אַרויס זיין ספר הזכרונות, און שרייבט אויס אַ שטראָף־מאַנדאַט אויף 3 זלאָטעס, כמה שנאמר:

— ר' איטשע דראָזשקאַזש, זייט'ס מוחל און בעצאָהלט 3 גילדוין פאַר'ן איבערלעסטיגען ענקער סוס...

דאָ ווערט אָבער פאַרבשטיין ברוגז, וואָס ברוגז הייסט — וואָס הייסט עס עפּיס? אַזוי לייכט שפּאָרט ער אָפּ 3 גילדען?...

און ער ענטפערט:

— פּשעפּראַשאַם, אַליע יאָ ניע פּראַצויע נאַ דזשיאַדוב!...

צי האָט ער דערמיט געמיינט צו קריטיקי־רען דעם גרויסען פוילישען דיכטער מיצקיעוויטש קאָן מען נישט גאַראַנטירען, אָבער דער סוף זיי־נער איז געווען, אַז ער האָט פאַר דער „קריטיק" נעכטען בעקומען צו זיצען 6 חדשים.

ער שלאפט נישט אין די זאכען

און אז עס מאכט זיך א „מעסמאטען", טוט ער

(2) דער אַלטער לאָדזער גנב, און ערשטקלאַ־סיגער פאַכמאַן אין „קעשעניעווער זאַכען", דער 63-יעהריגער יוזעף ראָסטעצקי (מארטשינאַ 11) איז נישט לאַנג צוריק אַרויסגעפאָהרען זיך אָביסעל אָפּרוהען צו זיינע קרובים אין טורעק, און אַזוי-ווי ער געהער נישט צו דעם מין מענשען, וואָס האָט ליב אַרומצוגיין ליידיג, האָט ער בעשלאָסען אויך נישט צו פערגעסען זיין פאַך. אַלס טורעקער אורח, און ביי אַזאַ שטיקעל „טשוויטשעניע" אין אַ פרעמדער טאַש האָט מען איהם געכאַפּט ביי דער האַנד, און אַריינגעזעצט.

אינטערווענץ פון פאבריקאנטן-פערבאנד

געגען דער ויידען-אפּרעטור אין ראקיטשיע

(אג) ווי מיר דערוויסען זיך האָט דער פער־באַנד פון די פאַבריקאַנטען פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע, אָנגעהויבען אַנ'אַקציע, אַז די פרייזען אין דער זיידען-אַפּרעטור אין ראַקיטשיע זאָלען אָוועקגעשטעלט ווערען אויף נאָרמאַלע יסודות. עס עס האַנדעלט זיך וועגן דעם, אַז די דאָזיגע אַפּרעטור נוצט אויס איהר מאָנאָפּאָליסטישע שטעלונג אויפ'ן מאַרק און נעמט פרייזען העכערע מיט 100 ביז 250 פּראָצענט טייערער ווי די אויסלענדישע אַפּרעטורען. דער פאַבריקאַנטען-פערבאַנד האָט אָנגענומען שריט אין די פעראינטערעסירטע מיניס־טעריום'ס בכדי צו בעקומען ערלויבנישען פאַר זיינע מיטגלידער ארויסצופיהרען די סחורות אויס־פערטיגען אין די אויסלענדישע אַפּרעטורען.

רעגיסטראציע פון יאר־גאנג 1915

היינט, דינסטאָג, דעם 5-טען די אותיות:

פון Sz ביז סוף אלפאַבעט

פון 7-טען קאָמיסאַריאַט

פון R ביז U איינשליסלעך

מאָרגען, מיטוואָך, דאַרפען זיך מעלדען די מאַנספּערשוינען פון יאָהרגאַנג 1915, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2 קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַ־מיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות:

A, B, C, D, E, F, G, H

און די וואָס וואוינען אויפן שטח פון 7-טען קאָמי־סאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען

W, Z

ווער ס'וועט זיך נישט מעלדען צו דער רע־גיסטראַציע אין ענטשפּרעכענדען טערמין וועט אַד־מיניסטראַטיוו בעשטראָפט ווערען מיט 3000 זל. שטראָף אָדער 3 חדשים אַרעסט.

פון ראבינאט

דער דאָברי רב בעט מפרסם זיין, אז יעקב פּושאַסקאַלי האָט אַ פרוי און וויל אין לאָדז חתונה האָבען מיט נאָך אַ פרוי, זאָל מען זיך היטען פאַר ביגאַמיע.

* * *

דער מאַגדזשעווער רב בעט מפרסם זיין, אז דאָרט איז נפטר געוואָרען ר' מרדכי הכהן יאַנקע־לעווסקי, וואָס האָט אַ זוהן אין לאָדז ער זאָל זאָגען קדיש און אָפּנעמען אַ ירושה.

לתקנת עגונות

די קרובים פון יוסף עקשטיין, וועלכער האָט געוואוינט אין מאָסקווע, ווערן געבעטען אין זייערע אייגענע אינטערעסען זיך צו ווענדען אין דער קאַנצעלאַריע פון הרב סגל, פּאָלודניאָווא 25, יעדען טאָג פון 9—11 פריה.

אַמטליכעס

(א) דער וואָיעוואָדע ה' האַוקע-נאָוואַק איז נעכטען וועגן אַמט-ענינים אַרויסגעפאָהרען קיין וואַרשא.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: א. פּאַטאַש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10) א כארעמזא (פּאָמאָרסקא 12), ע. מילער (פּיעטריקאָווער 46), מ. עפּשטיין פּיעטריקאָווער 225) ז. גאַרטשינסקי (פּשעיאַזד 59), פּ. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצער 50).

ספּעציעלע ערשטקלאסיג-איינ־געארדענטע מאגאזינען צו לאגערן סחורות

דאָס גוט בעקאַנטע עקספּעדיציאָנס-הויז ר. סאָבאָל, פּיעטריקאָווער 6, וועלכעס עקזיסטירט זייט דעם יאָהר 1916, האָט געעפנט אַ ספּעציעלע מאַגאַזין צו לאַגערן סחורות.

דער מאַגאַזין, וועלכער געפינט זיך אין סאַמע צענטער פון שטאָט (פּיעטריקאָווער 6 טעל. 153,96) איז אָסעקורירט פון פייער און גנבה, אַ נייעס איז איינגעאָרדענט געוואָרען דערמיט, וואָס מ'קען דינגען אויך ספּעציעלע צימערן. אין די לאַגערן געפינט זיך אויך אַ ספּעציעלע שפּייז-אָפּ־טיילונג צום אויסזאַקען.

די מאַגאַזינען זענען פערזעהען מיט אַלע נויטיגע איינריכטונגען ווי: קראַפּט-ווינדעס, לאַסט־אויטאָס, פּלאַטפאָרמעס, מיט וועלכע די סחורות ווערען אָפּגענומען און אָפּגעשיקט ווי אַמגיכסטען צו די קליענטען.

רעכענדיג אויף אַ גרויסען אומזאַץ זענען די פרייזען קאַלקולירט ווי אַמביליגסטען.

ביליגער אויספלוג קיין ווארשא

דעם קומענדיגען דאָנערשטאָג, דעם 7 ד. ח. אָרדענט איין דער היגער „וואַגאָן-לי-קוק" אַ ביליגען אויספלוג קיין וואַרשא.

אָפּפאָהר דאָנערשטאָג 7.28 פריה פון קאַלי־שער באַהן, אָפּפאָהר פון וואַרשא דעם זעלבען טאָג אין די אָווענד-שעהן.

דער פרייז אין ביידע זייטען איז 10 זל.

בילעטען קען מען בעקומען אין רייזע-ביוראָ פון „וואגאָן-לי,קוק" פּיעטריקאָווער 64 פון 9 פרי ביז האַלב 2 מיטאָג און פון 3 ביז 8 אָווענד.

אויפגעשניטען דעם בויך

(2) אין טויער אויף סמוגאָוואַ 22 איז נעכ־טען בעפאַלען געוואָרען דער 31-יאָהריגער אַרביי־טער פראַנצישעק קאָסמאַלאַ.

די אָנפאַלער האָבען איהם מורא'דיג צושטאָ־כען מיט מעסערס, און צרויסגעלאָזט איהם די קישקעס פון בויך.

אין אַ גוסס'ן צושטאַנד האָט מען איהם אָפּ־געפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

די נעמען פון די אָנפאַלער זענען שוין פעסטגעשטעלט געוואָרען, אָבער זיי גופא זענען ענטלאָפען, און מ'האָט זיי נאָך דערווייל נישט אַרעסטירט.

אוועקגעפאלען פאר הונגער

(א) אויף קאָשטשעלנאַ 3 איז פאַר הונגער אַוועקגעפאַלען די 29-יעהריגע היימלאָזע און אַר־בייטסלאָזע דינסטמיידעל אַנאַ טאָקאַרטשיק. פאַגאָ־טאָוויע האָט זי אָפּגעפיהרט אין זאַפאַס-שפּיטאָל.

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספּעציאַליסט פאַר ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32.

נעהמט אָן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאָכמ. און ון 5–8 אָווענד, זונטאָג פון 9–11 בייטאָג.

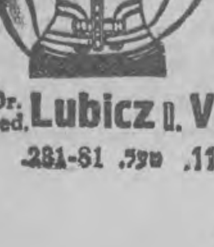

ארטאפעדישער אנשטאלט

בּראָטעזען, גאָרסעטען, אָר־טאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַט־פוס-איינלאַגען נעבען פּיס־שמערצען אַלס נאָך גיפּס־אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81

Dr. med.

Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

וואוינט יעצט

פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11-1 און פון 2-3 נאָכמ.

שענהייט - זיגט!

די מאָדערנסטע פּערפומעריע

J. DRUKIER

ZAWADZKA 5, tel. 175-92

עמפּפעהלט

די נייעסטע פּערפומען און אַלערליי קאָסמעטיק אין און אויסלענדישע

צו נידריגע פרייזען

הורט און דעטייל

פאַר ענגראָסיסטען ספּעציעל. ראַבאַט!

פרעזעס מינצבערג קאנפערירט מיט'ן לאדזער וואיעוואדע אין קריניץ

וועגען דער אנטיסעמיטישער העצע אין לאדז

(—) אין צוזאמענהאנג מיט דער פאדערונג פון דער פאלקיסטישער פראקציע וועגען צונויפ-רופען א דרינגענדע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג און קהלה-ראט און אין שייכות מיט דער פערשטארקטער אנטיסעמיטישער העצע, וואס ווערט איצט געפיהרט דורך די ענדעקעס אין לאדז, האט זיך די קהלה-קאנצעלאריע בעווענדעט וועגען די דאזיגע ענינים צום פרעזעס מינצבערג, וועל-כער געפינט זיך איצט צוליב קורעציע-צוועקען אין קריניץ.

פרעזעס מינצבערג, בעזיצענדיג דאס גאנצע מאטעריאל האט אויסגענוצט די געלעגענהייט, וואס אין קריניץ געפינט זיך אויך איצט דער לאדזער וואיעוואדע ה' האוקע-נאוואק און אפגעהאלטען מיט איהם א קאנפערענץ וועגען דער אנטיסעמי-טישער העצע אין לאדז און וועגען דער בעאוני-רוהיגונג פון דער יודישער בעפעלקערונג, דער ה' וואיעוואדע האט צוגעזאגט צו אונטערנעמען שריט א סוף צו מאכען צו דער דאזיגער העצע.

מיר נישט, —דיר — נישט

א שוואגער האט געמאכט די שרפה

(2) אין פאיענטשנא, ראדאמסקער קרייז איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער לאנדווירטשאפט פון רער אלמנה מאריאננא בערנאש.

אין די פלאמען איז אומגעקומען א שפייכ-לער מיט תבואה און לאנדווירטשאפט-מכשירים.

אזוווי מען איז חושד, אז דא האט פאסירט אנ'אינטערצינדונג, און דער שולדיגער פון דעם איז דער שוואגער דער אלמנה'ס, סטאניסלאוו בערנאש, וועלכער האט געוואלט, אז די אלמנה זאל זיך מיט איהם טיילען מיט איהר געשטארבענעם מאנס רושה — האט מען איהם ארעסטירט.

—§§[]§§§—

מארד אדער זעלבסטמארד?

א בר-מנן אויף טראמוואי-שינעס

נעכטען ביינאכט האט מען אויף דער טראמ וואי-ליניע אין רודע-פאביאניץ (לעם דער סטא-שיק-גאס) געפינען ליגען דעם טויטען קערפער פון אנ'אומבעקאנטען מאנספערשוין מיט סמנים פון איי-בערפאהרען.

מען האט נאך דערוויל נישט פעסטגעשטעלט צי אין דא געווען א מארד, א זעלבסטמארד אדער סתם אנ'אומגליקס-פאל.

אויך די פערזאן פון דעם אומגעקומענעם איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען, וויל מ'האט ביי איהם נישט געפינען קיין שום דאקומענטען.

ער איז 66.1 מ. די הויך, בלאנדין, עטוואס ליסע, בלויע אויגען, אנגעטון אין א גרויעם אנצוג, שווארצע קאמאשען, טראגט א ציקליסטן-בקע.

פינף דאלער וועניגסטענס

מוז מען האבען צו בעווייזען אין קאנאדע

(2) לויט ווי עס אינפארמירט די לאדזער אפטיילונג פון עמיגראציע-סינדיקאט — דארפען די פערזאנען, וואס פאהרען אין די מערב-פראווינצען פון קאנאדע, צו האבען ביי זיך 10 דאלאר צו ווייזען, און די, וואס פאהרען אין די מזרח-פרא-ווינצען — 5 דאלער.

חתנים, וואס פאהרען אהין צו זייערע כלות דארפען מיט זיך צו האבען צו ווייזען 25 דאלער, און כלות — 10 דאלער.

די וואס וועלען נישט האבען צו ווייזען אזעלכע סומען, וועלען נישט אריינגעלאזט ווערען קיין קאנאדע, און וועלען צוריקגעשיקט ווערען אין זייערע היים-לענדער.

———

פון 3 זל. — 20 זל. א רעשט

זאגט אייך וואס איהר ווילט, אבער דער הינד איז ווערט דעם שטעקען

(2) דער 29-יעהריגער יאן ראבטשינסקי (נא וואקא 18) האט דעם 27 יוני פע-טשעפעט די פרא סטיטוטקע אניעלע קינרוס, וועלכע האט איהם אר-וועקגעפיהרט אין איהר וואוינונג אריין אויף פיא-סעטשנא 4.

פאר'ן „וויזיט" האט די קינרוס פערלאנגט 3 זלאטעס. וועלכע ראבטשינסקי, האט נישט דינגעב-דיג בעצאהלט און וועלכע זעיען דורך דער פראסטיטוטקע אריינגעלייגט געווארען אין טיש-קעסטעל.

פארן צוריקגיין האט אבער ראבטשינסקי זיך נישט געפוילט און ארויסגענומען פון דעם זעלבען טישקעסטעל דאס גאנצע געלד, וואס ער האט דארט געפיבען — 20 זלאטעס מיט 50 גראשען.

די קינרוס האט עס בעצייטענס בעמערקט און געמאכט א גרויס געוואלד, וואס דער רעזולטאט דערפון איז געווען, אז דער „דזשענטעלמען" האט נעכטען בעקומען פון דעם שטאטישען געריכט א פסק — א האלב יאהר צו זיצען.

———

שרפה פון א פאלווארק

(2) אין מאיאנטעק טשעלענטניקי, הינטער פיעטריקאוו, איז אויסגעבראכען א שרפה, בעת וועלכער עס איז פערברענט געווארען א שפייכלער אין דעם מאיאנטעק פון סאלאמאן שטיינהאגען.

אין דעם דאזיגען שפייכלער זענען געווען אנגעלאדענט אנ'ערך 300 וועגען תבואה און דער היזק בעטרעפט 30,000 זלאטעס.

די שרפה איז ענטשטאנען פון א קוימען-פונק פון דעם נאהענטען וואהן-הויז.

צוזאמען מיט דעם שפייכלער איז פערברענט געווארען א דרעשערייי און א סך לאנדווירטשאפט-כלים.

שאצערס און זאכקענער

פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער אין די מאגיסטראט-קאמיסיעס

אויף דער ווענדונג פון לאדזער מאגיסטראט-קאמיסאר, האט די האנדעלס-קאמער אויסגעוועהלט 5 קאנדידאטען אלס מיטגלידער אין דער קאמיסיע פאר שטייער-הנחות און 10 קאנדידאטען אלס זאכקענער ביים אויסמעסטען דעם לאקאל- און חיינער-שטייער.

עמיגראנטען-טראנספארט קיין אמעריקא

(2) די לאדזער אפטיילונג פון עמיגראציע-סינדיקאט (6 שיערפיען 3) דערמאהנט, אז דער נאהענטסטער טראנספארט פון עמיגראנטען קיין אמעריקא גייט אפ פון ווארשא דעם 12 ד.ח. אויף דער שיף „קאשטשיושקא".

מיט דעם דאזיגען טראנספארט דארפען אפ-פאהרען עמיגראנטען, די וויזע-טערמינען פון וועלכע פליסען אפ דעם 15 אקטאבער (אפפאהר פון דעם צווייטען טראנספארט), ווי אויך די רעעמיגראנטען, וואס די גילטיגקייט פון זייערע פערמיטען ענדיגט זיך אין דערנעבער צייט.

נאך 300 סעזאן-ארבייטער

זיך ארגאניזירט אין „פראצא"

(2) נעכטען איז אין „פראצא" פארגע-קומען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון סעזאן-ארביי-טער מיט'ן אנטייל פון 300 קאנאליזאציע-ארביי-טער, וואס האבען לעת עתה נישט געהערט צום פעראיין.

די דאזיגע ארבייטער זענען איצט צוגעטרא-טען צום פעראיין.

ד"ר מ. וואלפזאהן

אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקערט

נארוטאוויטשא 2, טעל. 128-83

נעהמט אן פון 12-2 און פון 6-8 אווענד.

גוט מארגען!

דער חזנים-סעזאן...

מיר האלטען ערב סעזאן. אלץ און אלץ גרייט זיך צום סעזאן; פאבריקאנטען גרייטען צו סחורה. סוחרים גרייטען צו... וועקסעל-בלאנקעס, און די לאדזער רעיענטען גרייטען זיך צו פדיון...

אמשטארקסטען גרייטען זיך די חזנים. פון שטעדט און שטעדטלעך זענען אנגעפאהרען יודען מיט גארגלען און פיהרען אונטערהאנדלונגען: איי-נער האנדעלט אונטער אין „פילהארמאניע", א צווייטער אין ענגלישען זאל, א דריטער „רעפערטירט" אין דער סינאגאגע א.א.וו.

יעדער האט עפעס נייעס אויף לאגער: איי-נער האט מיטגעבראכט א שפאגעל נייעם „הנני העני", א צווייטער האט אנ'איבערגעדרעהטען „אבינו מלכנו", א דריטער שפעקולירט מיט א מאדערנעם „המלך"—יעדער האט נייע „סחורה" אויף לאגער...

יעדער פון אט די גארגעל-יודען ברענגט מיט א פאטאגראפיע, וואו ער איז אנפארטרעטעלט מיט א טלית'ל, מיט א 6-קאנטיג קאפעלע און מיט א ווייסער פריסקע ביים האלז. דער גארגעל איז ארומגעלייגט מיט א הערינג, מחמת דער זאלץ קאנסערווירט דעם געזאנגס-ארגאן. אנדערע פלעגען זיך מיט גאגעל-מאגעל'ס (א מאכל פון שיטערע אייער מיט קאקוס-פוטער...) די מעהר פארזיכטיגע געהען דעם האלז פערפאקט מיט ווארעמע טיכער, וואטענע קאלדרעס פוכענע יאשעקלעך און אנדערע בעטגעוואנד.

הקיצור, דער חזנים-סעזאן איז שוין איצט אין פולען ברען!

אב—נעס

Dr. R.

Zalcwasser

CHIRURG — כירורג

ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17

נעהמט אן פון 1—2 בייטאג און פון 4—7 נאכט.

Dr. med.

Czarnożył

POWRÓCIŁ

AL. KOSCIUSZKI 69, tel. 224-94.

Godziny przyjęć od 9-10 i od 4-6 popoł.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע-בעהאנד-לונג און מעכטועלע בעראטונג.

אלע ארט אנאליזען.

נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג

פאר אונבעמיטעלטע — לייכטניצע-פרייזען.

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל-שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

● 39 ●

... צושטאנד פון פרוי גאלד איז געווען א שרעקליכער. זי האט זיך נישט געקענט קיין עצה געבען, מיט יעדער שעה וואס ס'האט זיך דערנעהנטערט די צייט, ווען זי האט בעקומען די ערלויבניש זיך צו זעהען מיט איהר מאן אין טורמע אויג אויף אויג, איז זי געווארען אלץ מעהר אויפ-גערעגט, וועגען דער דאזיגער ערלויבניש האט זיך בעמיהט הערמאן טאובע, וועלכער האט געהאט גרויסע בעציהונגען. אויף דער דאזיגער זעהונג מיט איהר מאן, האט פרוי גאלד געוואלט מיטיילען איהר מאן וועגען די אויסזיכטען איהם צו רעהא-בילוטירען און וועגען זייער שיידונג. זי האט נישט געוואוסט, ווי אזוי זי זאל אנהויבען צו רעדען מיט איהר מאן, זי האט מורא געהאט, אז דאס וועט איהם שטארק דענערווירען און זייער געשפרעך וועט צו גארנישט ברענגען. צי וועט דעמאלט טאובע ווערען איהר מאן רעהאבילוטירען?

זי האט שוין געהאט בעשלאסען צו געהען און מיט א שווערער הארץ איז זי אוועק אין טורמע. געוועהנליך, זענען איהרע זעהונגען מיט אדאלף גאלד פארגעקומען אזוי גוט ווי ס'קומען פאר די זעהונגען מיט אלע געוועהנליכע קרימינעלער פערברעכער, פון אינ'ן זייט זענען געשטאנען אויס-געשטעלט אין א ריהע א צאהלליג ארעסטאנטען, און דער מיט איז געווען פונאנדערגעגרעניצט מיט א דאפעלטער שטאלענער קראטע, פון דער אנדער זייט זענען געשטאנען אין אזא זעלבער רייהע די קרובים, וועלכע האבען זיך אזוי אלע איינאייגעם אדורכגעשמועסט מיט די ארעסטאנטען. פון ביידע זייטען האבען זיך געפונען טורמע-וועכטער, וועל-כע האבען זיך גענוי צוגעהערט, וואס די קרובים רעדען מיט די ארעסטאנטען. ביי דעם דאזיגען געשפרעך איז געווען אזא שרעקליכער טומעל, אזא געדרודער אז ס'איז כמעט אוממעגליך. געווען צו הערען א ווארט.

האס מאל איז די זעהונג געווען א גאנץ אנדער-רע, די זעהונג איז פארגעקומען אין א קליין ... מערל נעבען דער טורמע-קאנצעלאריע, זיי זענען געווען אדורכגעגרעניצט נאר מיט א טיש. ... מערל איז אבער קיינער נישט געבליבען און די-רעקטאר אדאלף גאלד האט זיך געקענט פריי ... שמועסען מיט זיין פרוי.

גאלד'ן האט שטארק געוואונדערט וואס ער האט בעקומען אזא זעהונג מיט זיין פרוי, ער איז געזעסען ארעפגעהאנגען דעם קאפ און נישט גע-האט די דרייסטקייט א קוק צו געבען אויף זיין פרוי. ער האט געווארט ביז זי וועט אנהויבען צו רעדען, פערשטעהענדיג, אז די היינטיגע זעהונג איז א בעזונדערס פרעהליכע. פרוי גאלד האט נישט געקענט איינהאלטען די טרעהרען, וואס האבען זיך געקייקעלט איבער איהרע בלאסע באקען.

— אדאלף... האט זי אנגעהויבען.

— איך בעט דיך, מאך עס גיכער, יעדע זעהונג פייניגט מיך זעהר שטארק. דאס זענען פאר מיר מינוטען פון פיין און לײדען. זאג מיר צוליב וואס איז היינט איינגעארדענט געווארען אזא פייער-ליכע זעהונג..

— איך האב מיט דיר אדורכצורעדען א זעהר וויכטיגען ענין.

33

— וועגען וואס האנדעלט זיך?

— ווע-עי דעם, אז ס'זענען פאראן מענשען, וועלכע גלויבען נישט, אז דו ביזט שולדיג, הגם הו האסט זיך פרייוויליג גענומען די גאנצע שולד.

— דאס געהט קיינעם נישט אן, קיינער דארף זיך פאר מיר נישט זארגען.

— אדאלף, איך האב קיינמאל נישט געגלויבט, אז דו ביסט פעהיג אויף אזעלכע עקעלהאפטע פערברעכענס, פאר וועלכע דו ביזט פער'משפט גע-ווארען, איצט זענען מיינע ספקות געווארען נאך שטארקער. איך הויב אן איבערצייגט צו ווערען, אז דו האסט גענומען אויף זיך א פרעמדען חטא און פאר דער דאזיגער טאט, וויל איך דיך אפהיטען, ס'איז נישט מעגליך, אז דער צושטאנד זאל בליי-בען אזוי ווי איצט. ס'איז נישט צו טראכטען אפילו וועגען דעם, אז דיין לעבען און דאס לעבען פון מיר און דיין קינד זאל פערניכטעט ווערען צוליב אימיצענס שולד.

— מיין קינד.... מיין קינד... האט דירעקטאר גאלד געקרעכצט און זיך פערשטעלט מיט די הענד די אויגען.

פרוי גאלד האט אויסגענוצט איהר מאנס שוואר-כען מאמענט און זי האט ווייטער גערעדט.

— ווילסט דו, אז דיין קינד, ווען עס וועט על-טער ווערען, זאל וויסען וועגען דעם, אז דיין פאטער איז געווען א מערדער און א גנב...

— הער אויף צו רעדען. איך וויל דאס נישט מעהר הערען, איך וויל נישט.

— דו מוזט. אויב דו ווילסט נישט וועלען זיך אליין רעהאבילוטירען, וועלען מיר דאס טון, אהן דיין ווילען.

— ווער איז מיר, דו רעדסט דאך אין מעהר-צאהל.

— איך און מיינע פריינד, די, וועלכע ווילען דיך זעהען ווייטער אלס מענש מיט א ריינעם נא-מען, אלס עהרליכען און אנשטענדיגען מענשען, ווי דו ביזט געווען און ווי דו ביזט ווייטער.

— ביין, איך וויל דאס נישט. ס'איז נישט אמת, אז איך בין נישט שולדיג, איך בין דער מערדער און דער גנב, אלץ וואס דו זאגסט איז נישט אמת. איך האב זיך מודה געווען, ווייל איך וויל אפקומען מיין זינד, וואס איך בין בעגאנגען.

— ניין, איך זאג אויך, אז ס'איז נישט אמת. דו ביזט די זינד נישט בעגאנגען. מיר, איך זאג באקאמאל מיר, האבען פעסטע בעווייזען, וועלכע מיר וועלען אויסנוצען, אפילו ווען דו ווסט נישט מסכים זיין דערצו. מיר וועלען אין דעם פאל טון אונזער הייליגען חוב אלס מענשען, איך אלס דיין פרוי, וועלכע וויל דיך נאך זעהען גליקליך מיט דיין קינד.

— מיין קינד... מיין קינד.... האט דירעקטאר אדאלף גאלד ווייטער געקרעכצט.

(פארטזעצונג קומט)

פערענדיגט דער שטרייק-לאקאוט אין דער טריקאטאזש-אינדוסטריע

(2) נעכטען איז אין קריין-אַרבייטס-אינספּעקטאַריאַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מכוח ליקווידירען דעם שטרייק אין דער קליינער טריקאָטאַזש אינדוסטריע.

די קאָנפערענץ האָט געגעבען אַ פּאָזיטיווען רעזולטאַט, מחמת דער לאַנגדויערנדער שטרייק און צוגלייך דער לאָקאַוט אין דער דאָזיגער בראַנזשע איז ליקווידירט געוואָרען און דער שטרייק איז פערענדיגט געוואָרען.

זעלבסטמארדע!

(א) אויף אגראדאווא 3 (ווידזעוו) האט זיך אויפגעהאנגען דער 64-יעהריגער בלאזשעי ביקאווסקי. פון דער שטריק האט מען איהם אראפגענומען א טויטען.

■ ■ ■

(א) אויף קאלישער 19 האט זיך גע'סמ'ט מיט אנ'אומבעקאנטען גיפט א געוויסער בנימין טויזנער.

אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

צוויי פראנטשישעקס

האבען צוהאקט איינעם, א מאקס

(א) אויף ווספולנא 14 האבען זיך צוקריגט די שכנים פראנטשישעק שמיעלקאווסקי און זיין זוהן, אויך פראנטשישעק מיט דעם שכן זייערען, דעם 27-יעהריגען מאקס ראזנער.

דער סוף פון דער מחלוקה איז געווען א געשלעג מיט העק, פון וועלכער פאגאטאוויע האט צוגענומען ראזנער'ן כמעט א גוסס'ן אין שפיטאל אריין.

מען האט איהם געפעהרליך צוהאקט מיט די הענד.

שקצים פיהרען שויז מלחמה

בעווארפען א פאסאזשיר-צוג מיט שטיינער

(2) נעכטען איז אויף דעם באַהן-איבערפאָהר ביי דער זאַגאַייקאָווא דער פּאַסאַזשיר-צוג, וואָס איז געגאַנגען פון קאָלושעק קיין לאָדז — בעשאָטען געוואָרען פון אַ האָגעל מיט שטיינער.

געטון האָבען די דאָזיגע אַרבייט אַ חברה שקצימלעך, און דער רעזולטאַט איז געווען, אַז אַ סך שויבען אין דעם צוג זענען אויסגעהאַקט געוואָרען.

אַזוי ווי אָבער עס איז שוין אַזוי בעשערט, אַז אומעטום זאָל שטעקען אַ יוד (פונקט, ווי ביי יעדער „ויהי" — איז אַ צרה...) איז אויך דאָס מאָל דער פּאַסאַזשיר יאַקוב געבער, פון באַרוטאָוויטשאַ 24, שטאַרק צוקאַליעטשעט געוואָרען, און אויף דעם וואָקזאַל האָט מען צו איהם געמוזט אַרויסרופען פּאָגאָטאָוויע.

אָהן אַ יוד איז זיך שווער צו בעגיין!

דער שטרייק איז דער בוי-אינדוסטריע דויערט

(2) אויף נעכטען איז אין קרייז-אַרבייטס-אינספּעקטאָריאַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מכוח'ן ליקווידירען דעם שטרייק אין דער בוי-אינדוסטריע.

אַזוי ווי אָבער די פאָרשטייער פון די אַרבייטסגעבער זענען נישט געקומען איז ממילא די קאָנפערענץ נישט פאָרגעקומען.

נישט קיין סך געפאלען

איז די צאהל פון לאדזער ראדיא-אבאנענטען

(2) אויף דעם 1-טען אויגוסט ה. י. זענען אין לאָדז געווען פערעגיסטרירט 14,904 ראַדיאָ-אַבאָנענטען.

אויפ'ן 1-טען סעפטעמבער איז זייער צאָהל געפאַלען מיט 11 — אַזוי אַז עס זענען אויף דעם דאַטום געבליבען פערעגיסטרירט 14.893 אַפּאַראַטען.

איבער-קאנטאר פון דער בערלינער סינאגאגע

ר' יעקב טורען דאווענט די ימים נוראים אין לאדז

כדי צו שטיצען די פליטים פון היטלער-ישען דייטשלאַנד ווערט איינגעאָרדענט אין די גרויסע זאַלען פאָלודניאָווא 36, אַ בית תפילה וואו עס וועט דאַווענען דער אַנטלאָפענער פון בערלין איבער-קאַנטאָר ר' יעקב טורעק מיט אַ כאָר פון 30 פערזאָן אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטען דיריגענט ל. זעלמאַן.

איבערגעפאהרען!

(2) אויף נארוטאוויטשא גאס, נעבען נומער 9, איז אונטער א דראזשקע ארונטערגעפאלען די 59-יעהריגע פריידע קליינמאן (פיעטריקאווער 58).

פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט ערשטע הילף און אפגעפיהרט אהיים.

■ ■ ■

אויף זשגאווער גאס איז ארונטערגעפאלען אונטער א טאקסובקע דער 56-יעהריגער לוציאן צדאמטשעווסקי (פשענדזאלניאנא 118).

מיט א צובראכענעם פוס האט איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף זאגיעניקאווא גאס.

אפגעריסען ביידע פיס און א האנד

שרעקליכער פארפאל ביי דער ארבייט

(2) אין דער מאַשינען-פאַבריק פון דער פירמע „ווייגט און שותף" (סענאַטאָרסקאַ 22) איז נעכטען פאָרגעקומען אַ שרעקליכער אונגליק, מיט דעם אַרבייטער וואַרכאַל, וועלכער איז בעת דער אַרבייט אַריינגעכאַפּט געוואָרען אין דער מאַשין וועלכע האָט איהם אָפּגעריסען ביידע פיס און אַ האַנט.

אין אַ גוססן צושטאַנד איז דער אומגליקליכער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

דערשאסען א קויהלען-גנב

(2) אויפ'ן וועג פון פיעטריקאוו קיין ראדאמסק האט א וואך-פאליציאנט דערשאסען דעם קויהלען-גנב סטאניסלאוו טשעכאווסקי, בעת ער האט צוזאמען מיט נאך חברים זיינע אראפגעשאטען קויהלען פון א וואגאן.

די איבעריגע גנבים זענען זיך פונאנדערגעלאפען.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 5 סעפטעמבער 1933

9 – אוידיציע פאר קראנקע. 11,58 – צייט-סיגנאל. 12,05 – גראמאפאן. 12,25 – פרעסע. 12,33 — קאמוניקאט. 12,35 – מוזיק. 12,55 ידיעות. 2,55 גראמאפאן. קאמוניקאטען פון לאדז 4 – קאנצערט. 5 – גראמאפאן. 5,15 קאנצערט 5,45 לייכטע מוזיק, 6,15 רעפעראט. 6,35 טראנסמיסיע פון קראקא. 7,05 – גראמאפאן 7,20 פאר שירענעס. 7,40 פעליעטאן. 8 – קאנצערט. 9,50 – ידיעות. 9 — קאמוניקאט. 10 — טאנץ-מוזיק. 10,25 ספארט. 10,35 קאמוניקאטען. 10,40 טאנץ-מוזיק.

פון אויסלאנד

5,25 – מאסקווא – אפערע „ציגאנעריא". 5,25 מאסקווע – „אויגעניוש אנעגין" – אפ. פון טשייקאווסקי. 8 – רוים—אפערע. 8 — דאווענטרי – סימפ. קאנצערט. 8,30 –קעניגסוואוסטערהאוזען – קאנצערט.

דר. מעד.
מ. העלער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
צוריקגעקעהרט
8 טראגוטא 8, טעל. 179-89

גליק און טראגעדיעס,

וואס בלומען האבען געבראכט צו פרויען

אבערגלויבענס, וואס עס הערשען צווישען פרויען וועגען פערשידענע בלומען

פון קלארא לעוויז

וועגען בלומען, ווי וועגען איידעל-שטיינער, זענען פאַרהאַן פערשידענע אַבערגלויבענס, פאַרהאַן בלומען, אויף וועלכע מען גלויבט, אַז זיי ברענגען גליק, אַנדערע, אַז זיי ברענגען אומגליק.

רויטע און ווייסע רויזען האָבען די דעפּוטאַציע אַלס בערוהיגענדע און טרייסט-ברענגענדע בלומען. בעזונדערס אויף בערוהיגע פרויען און אַזוינע, וואָס האָבען געזעהן אַ סך טרויער אין זייער לעבען, ווירקען זיי בערוהיגענד. וועגען געלע רויזען גלויבט מען, אַז ביי געוויסע פרויען רופען זיי אַרויס איי-פערזוכט. עס איז געווען אַ צייט, ווען אַ פרוי פלעגט זיך פיהלען בעליידיגט, אויב מען האָט איהר געשענקט געלע רויזען. ווייל די פרוי פלעגט זעהן אין דעם אַנ'אַנצוהערעניש, אַז זי ליידט פון איי-פערזוכט און, אַז זי איז אַ צו-להכעיס'ניצע.

ביי די איינוואוינער פון דער האַרץ-געגענט אין דייטשלאַנד איז פערשפּרייט דער אַבערגלויבען, אַז ווען אַ פרוי טראָגט אָפט שוואַרצע רויזען קריגט זי אַנ'אומבעזיגבאַרען צויבער, וואָס איז פאַטאַל פאַר מענער.

אין ווין האָט געלעבט אַ שעהנהייט מיט'ן נאָמען פראַנציסקאַ קליין, וואָס פלעגט פערבאַרען עלטערע מענער צו זיך אין וואוינונג, בעטויבען זיי מיט נאַרקאָזען, בערויבען און דערנאָך דערמאָרדען. איינער פון איהרע לעצטע קרבנות איז געווען אַ זקן מיט'ן נאָמען סיקאָרא. מען דערציילט, אַז זי האָט געטראָגען אַ שוואַרצע רויז. בשעת זי האָט בעגעגענט דעם אומגליקליכען אַלטען. „טו אַ שמעק", האָט זי געזאָגט, ווען זי האָט זיך נאָר-העגט צוגערוקט צו איהם ביי אַ טישעל אין אַ קאַפע און אונטערגעטראָגען די שוואַרצע רויז צו זיין נאָז. דער אַלטער האָט געפאָלגט, געשטוינט איי-בער דער שעהנקייט פון דער בלום, געהאַלטען אין איין קושען די פינגער פון דער פרוי און באַלד געווען פערליבט אין איהר ביז איבער די אויערען.

שפּעטער האָט זי איהם פערבעטען צו זיך אַ היים, איהם אַנגעשיכורט, און פּלוצלונג האָט זי איהם אַ כאַפּ געטון ביים האַלז און גענומען ווערגען. נאָך איידער ער איז געווען טויט, האָט זי אַראָפּ-געריסען פון איהם די קליידער, צושניטען זיין קערפּער אויף שטיקער און זיי איינגעוויקעלט אין אַ זאַק, וואָס זי האָט נאָך פריהער אָנגעגרייט פאַר דעם צוועק און וואָס איז געלעגען אונטער דער סאָפע, אויף וועלכער זי איז מיט איהם געזעסען.

דערנאָך האָט זי געהאַט אַ גוטען מאָלצייט און איז זיך רוהיג אַוועק. אַנ'אָפּגעפרישטע, אָנ-געפּערוהטע, איז זי מיט זיינע שליסלען אַוועק צו זיין וואוינונג, און האָט פערנומען דאָס געלד און צירונג און ווערטפולע חפצים, וואָס זי האָט דאָרט געפונען.

מיט דער צייט האָט מען זיך דערוואוסט וועגען דעם פערברעכען און ווער עס האָט עס בעגאַנגען. די פערפיהרערישע פראַנציסקאַ קליין איז געבראַכט געוואָרען פאַרן געריכט און איז פערמשפט געוואָרען צו לעבענסלענגליכער געפענגע-ניש. מען דערציילט, אַז ווען מען האָט זי אַריינגעבראַכט אין תפיסה, האָט זי מיט אַ געלעכטער געזאָגט:

„מיין גורל האָב איך צו פערדאַנקען די שוואַרצע רויזען, איך האָב זיי ליב. די שוואַרצע רויזען, אָבער זיי האָבען מיך געמאַכט טייוולישׁ גרויזאַם. איך האָב אַנ'אמת פערגעניגען, ווען איך קאָן טון שלעכטס".

אַרכידעען, ארקידס, וואָס זענען די קאָסטבאַרע בלומען און ווערען פון אַ סך בעטראַכט פאַר די שענסטע, האָבען אַ מאָדנע ווירקונג אויף אייניגע פרויען. מען האָט זיי שטענדיג געהאַלטען פאַר געפעהרליכע בלומען.

דעם שלעכטען שם האָבען אַרכידעען בעקומען צוליב דער לעגענדאַרישער פערזאָן, פון וועלכער עס שטאַמט זייער נאָמען. ארכיס הייסט דער העלד פון „א צ" לעגענדע. ער איז געווען דער זוהן פון אַ נומף און אַ סאַטיר. ער איז געווען אַ ווילדע ליידענשאַפטליכע בעשעפעניש, איין טאָג, ווען ער איז געווען שיכור, איז ער צוגעשטאַנען מיט אַזאַ ווילדער ליידענשאַפט צו אַ פּריסטערין פון גאָט באַקכוס, אַז איהרע פריינדינס האָבען איהם צוריסען אויף שטיקער. זיין פאָטער האָט געבעטען צו די געטער, אַז זיי זאָלען איהם גאַנץ מאַכען. זיין געבעט איז נישט דערפילט געוואָרען, אָבער אויס רחמנות צום פאָטער האָבען די געטער פער-וואַנדעלט ארכיס'ן אין אַ בלום, וואָס טראָגט זיין נאָמען.

פרויען, וועלכע האָבען ליב אַרכידעען, זענען אין געפאַהר, לויט דעם אַבערגלויבען, צו ווערען ווילד ליידענשאַפטליך, די אַרכידיי איז פער-בליבען דער סימבאָל פון ליידענשאַפט און טראַגעדיע. מען זאָגט, אַז די לעצטע צאַרינע פון רוסלאַנד, אַלעקסאַנדראַ פיאָדראָוונאַ, האָט זעהר ליב געהאַט אַרכידייען, און אַזוי ווי זי איז געווען זעהר אַבערגלויביש, האָט זי זיי זעלטען געטראָגען.

שטעלט אייך פאָר, אַז אַפילו די ליבליכע בעשיידענע פיאַלקע האָט אויך אַ שלעכטען נאָמען. זי ברענגט אומגליק. בעזונדערס ווען זי ווערט געשאָנקען אַ מיידעל אין טאָג פון איהר חתונה. די פראַנצויזין — קייזערין יוזעפינע האָט אמת מורא געהאַט פאַר פיאַלקעס; און גראָד ווען זי איז געגאַנגען צו דער חופה, האָט איינער פון די צושויער צוגעטראָגען איהר אַ בינטעל פיאַלקעס. די קייזערין איז געוואָרען בלייך ווי דער טויט. אַלע אומגליקען, וואָס זי האָט דערנאָך געהאַט אין לעבען, האָט זי צוגעשריבען צו דעם אומגליקליכען בוקעט, וואָס זי האָט דערהאַלטען אין טאָג פון איהר חתונה.

פון אַלע בלומען האָט די ערגסטע רעפּוטאַציע אַ בלום מיט'ן מאָדנעם נאָמען „בילזענקרויט", דאָס איז די בליהונג פון אַ גיפטיגער פלאַנץ מיט אַ שטאַרקען גערוך, וואָס וואַקסט אין חורבות, אָדער אויף מיסט. מכשפות פלעגען זיך בענוצען מיט איהר. אַנ'ענגלישע שרייבערין, עליאָט אַדאַנעל, דערציילט, אַז אַ מיידעל, וואָס זי האָט געקענט, האָט פּלוצלונג אָנגעהויבען טראָגען די דאָזיגע ווילדע בלום. ביז דעמאָלט איז דאָס מיידעל געווען שטיל און בעשיידען; פון זינט אָבער זי האָט זיך צוגעוואוינט טראָגען אַ בוקעטעל „בילזענקרויט", איז זי געוואָרען אַנ'איבערגעקעהרטע, — אַ מרשעת.

עס איז געשעהן, אַז אַ מאַן, איהרער אַ פריינד, האָט זי בעליידיגט, האָט זי ביי זיך אָפּגעמאַכט, אַז זי מוז איהם בעשטראָפען. איינמאָל, געהענדיג מיט איהם און מיט עטליכע פריינדינס ביים ברעג פון ים, האָט זי איהם אָנגערעדט, אַז ער זאָל אַרויפקלעטערען אויף אַ פעלז. דער יונגערמאַן האָט נישט אַרויסגעוויזען קיין חשק צו פאָלגען, האָט זי איהם גענומען אויפּוואַרפען, אַז ער איז אַ פּחדן. יענער האָט נישט געקאָנט פערטראָגען דעם חשד, אַז ער איז אַ פּחדן, און גענומען געהאַכזאַם קלעטערען אויפ'ן באַרג, און איז טאַקע אַרונטערגעפאַלען, — צובראָכען די פיס און דעם רוקענביין און פערבליבען אַ קאַליקע אויפ'ן גאַנצען לעבען.

דאָס מיידעל אַליין האָט זיך דערנאָך נישט געקאָנט פערגעבען דאָס אומגליק, אין וועלכען זי איז געווען שולדיג און זי איז געווען איבערצייגט, אַז שולדיג, אייגענטליך, איז דאָס בוקעטעל „בילזענקרויט", וואָס זי האָט געטראָגען. אַז די בלימעלעך האָבען געהאַט אַ מערקווירדיגען כוח אויפצוועקען אין איהר די ערגסטע אינסטינקטען.

צווישען אַזוי פיל בלומען, וואָס דאַרפען, כלומרשט ברענגען צרות, איז אַ פערגעניגען אָפּצושטעלען זיך אויף די קליינע ווייסע גאַרציסען, וועלכע ברענגען גליק, אויב מען זאָל גלויבען דער טראַדיציע, די געלע גאַרציסען שניידען אָבער נישט אָפּ אַזוי גוט; זיי, הייסט עס, מאַכען די פרויען איפערזיכטיג און קריגעריש.

נחמה פון א דארפס-מיידעל

אונטערגעצינדען די געביידע, בעת איהר געליבטער איז אוועק צום שלוב מיט אנ'אנדערע

לובלין.

אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אין ווילנער קרייז-געריכט איז אַוועקגעזעצט געוואָרען די 20-יעהריגע פּאַלאַ זשעמבאַ אַלס אָנגעקלאָגטע, אַז זי האָט אונטערגעצינדען דאָס הויז פון פויער יאָאַכים מאַמטשין אין דאָרף באַבין.

די געשיכטע פון דער דאָזיגער שרפה איז אַ ראָמאַנטישע.

פּאַלאַ זשעמבאַ האָט זיך געליבט אין אַ זוהן פון אַ רייכען פויער מאַמטשין און געווען זיכער, אַז ער וועט מיט איהר חתונה האָבען. יאָאַכים איז דערווייל אַוועק אין מיליטער און יעדן ער איז צוריקגעקומען האָבען איהם גוטע פריינד דערציילט, אַז זיין כלה האָט איהם פערראַטען. דער אַמביציעזער יונגערמאַן האָט דעריבער איבערגע-ריסען מיט זיין געליבטע גענומען שפּאַצירען מיט אַנדערע מיידלעך, ביז ער האָט בעשלאָסען מיט איינע פון זיי חתונה צו האָבען. דעמאָלט איז ביי דער אַוועקגעשטויסענע פּאַלאַ זשעמבאַ ענטשטאַנען אַ געדאַנק, נקמה צו נעהמען אין איהר געליבטען.

פּאַלאַ איז די גאַנצע צייט, וואָס יאָאַכים איז צוריקגעקומען פון מיליטער אַרומגעגאַנגען פער-איינזאַמט, פערטראַכט און טרויעריג. שכנים האָבען דאָס בעמערקט און געוואָרענט יאָאַכימען, אַז דאָס מיידעל וועט אין איהם נקמה נעהמען.

אין טאָג פון שלוב איז יאָאַכים צוזאַמען מיט זיין מוטער און שוועסטער אויסגעפאָהרען אויף אַ פוהר, כדי אַוועקצופאָהרען צו דער כלה, מענשען האָבען געזעהען ווי פּאַלאַ דרעהט זיך אַרום דעם הויז, אַ נערוועזע און פערוויינטע. זיי האָבען דערויף אויפמערקזאַם געמאַכט יאָאַכימען. דאָך איז דער לעצטער אַוועקגעפאָהרען, איבערלאָזענדיג דאָס הויז אונטער דער השגחה פון פּאַראָבעק.

בלויז עטליכע מינוט זענען אַוועק און שוין איז די גאַנצע געביידע געשטאַנען אין פלאַמען. שכנים האָבען זיך געוואָרפען ראַטעווען, מען האָט אַרויסגערופען פייערלעשער. מען האָט אָבער בעוויזען בלויז דאָס פייער צו לאָקאַליזירען, די גאַנצע ווירטשאַפט איז פערברענט געוואָרען.

ווען יאָאַכים איז צוריקגעקומען האָט ער פון זיין גאַנצן פערמעגען געטראָפען אַ באַרג אַש.

פּאַלאַ איז אַרעסטירט געוואָרען. ביי דער אויספאָרשונג האָט זי זיך מודה געווען. אויך אויפ'ן פּראָצעס אין געריכט האָט זי ערקלערט, אַז זי האָט אונטערגעצינדען דאָס הויז, כדי זיך נוקם צו זיין אין איהר פערראַטערישען געליבטען, וועלכער האָט איהר אונשולדיג בעליידיגט און בעוועלה'ט.

דאָס געריכט האָט אויסגעהערט אַ רייע עדות די רעדעס פון פּראָקוראָר און פערטיידיגער און אַנערקענענדיג, אַז זי האָט אונטערגעצינדען אין אַ מאָמענט, ווען זי איז געווען אונטער אַ שטאַרקער פּסיכישער אויפרעגונג — אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל, לויט וועלכען פּאַלאַ זשעמבאַ איז פער-משפּט געוואָרען אויף 5 יאָהר תפיסה.

קלאנג-קינא
CAPITOL

היינט
פרעזענטירען מיר
דעם גרויסן שלאגער
„עקסטאז״

אנהייב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג.
שבת און זונטאג — 12.30 א זייגער בייטאג.

ווערקשטעל
שירמס
— פון —
און שפאציר-שטעקענס
ס. פייגענבוים
לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען. נעהמט אן אלערליי רעפאראטורען פון שירמס און שטעקענס.

דער גוט-בעקאנטער
קינסטלערישער
פאטאגראפישער אטעליער
פון
„Polonja״
11 יערזשעגא 11
(צוסאהר מיט׳ן מיטעמער 3)
פיהרט אויס די נייעסטע קינסט-
לערישע אויפנאהמען צו
פערהעלטנישמעסיג ביליגע פרייזען!

פון עכטער
„POLONJA״
11 Jerzego 11
wł. GUTERMAN.

די ביליגסטע קוועלע
איז דער גרעסטער אויסוואהל פון
טאפעטען=לייסטען
און ראהמען צו פארהאנגען,
סטיל= און אוואהל=ראהמען
צו בעקומען נור אין דער פאבריק פון
י. צווייליך, לאדז
11 נארוטאוויטשא 11 אין הויף.
בעמערקונג: איך בעזיץ נישט קיין שום פיליאלן.

די בעסטע וועשעריי און פארבעריי
„עריקא״
אויף מליינארסקא 2 (ביים רוג בושעשינער)
אונטער דער לייטונג פון א געניטען פאכמאן-ספעציאליסט
נעמט שוין אן ארבייט צו קאנקורענץ=פרייזען
15 גראשען א קראגען, פון 50 גר. אן אויבערהעמד,
פון 4 זל. אן אנצוג, פון 1.50 זל. א קלייד, פון 75 גר.
א סוועטער, 2 זל. וואשען און פאסאנירען א קאפעלוש.
מאלידע און רעעלע אויספיהרונג!

כעמיש=באקטעריאלאגישער
לאבאראטאריום
פ. שאץ
לאדז, פעטריקאווער 37.
טעל. 230-85
פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע
אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א.

עלעק-
מאטארען
טרישע
נייע און געברויכטע צו דינידריגסטע פרייזען
רעפעראטור-ווערקשטעלן. איבערוויקלונג
פון מאטארען און דינאמא-מאשינען, עלעק-
טרישע אינסטאלאציעס פון קראפט, ליכט
און סיגנאליזאציעס פיהרט אויס
Przedsiębiorstwo inżynieryjno
Elektro-mechaniczne
MAURYCY RAK
Zawadzka 12, tel. 214-11.

URODONAL
Zwalcza
reumatyzm
podagrę
piasek
sklerozę
czyści nerki
oczyszcza
wątrobę
i stawy
łagodzi
arterje
i zwalcza
otyłość
Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo Warszawa, Fredry 4.

ספרים, טליתים
שול=ביכער,
שרייב=מאטעריאל, מחזורים,
סליחות. 25 פראצ. ביליגער!
וואלבאדניא 34, פראנט-געשעפט
ווי אויך איינגאנג דורכ׳ן טויער.
צו בעקומען אלע ארט ספרים און לערנביכער,
ספעציעלער אויסוואהל פון מחזורים, אויך
מיט פוילישער איבערזעצונג שיין. חומשים,
משניות, מדרשים, סדורים, טלתים,
נארטעלען, קאפלען, ציצית, מזוזות,
שעהנע תפילין. צום נייעם שול-סעזאן פערקויף
פון אלערליי שול-ביכער, אויך שרייב-
מאטעריאל, אזוי אז דאס שול-יונגעל קען
זיך אלעס איינקויפען אויף איין ארט און צו
רעעלע פרייזען. פאר שול-קינדער — גרויסע
הנחות, געדענקט דעם אדרעס:
וואלבאדניא 34, פראנט געשעפט
אדער דורכ׳ן טויער.

קלייגע
אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

ס׳ווערט געזוכט א סוויטער-ארביי-
טער צו א 10-ער מאשין, ווי אויך
10-ער מאשין אויף אבנעז. צו ערפאהרען
פאמארסקא 25, וו. 22. 4634

ס׳ווערט געברויכט א מיידעל אין
דער מלעטשארניע שרודמיעסקא 67, ביי
קרופקא. 4632

Poszukuję podręczną oraz uczenicę do szycia swetrów. — Cmentarna 3, m. 11. 4633

עס ווערט געזוכט קוואליפיצירטע
אבערלאק-נייהער (רין) און מאשין-נייהע-
רינס צו טריקא-וועש ביי א. דאבזשינסקי,
נאוואמיעסקא 26. 4635

א טאמבורירער=ארבייטער ווערט פון
זאפארט געברויכט ביי דאמבראווסקי,
קילינסקיעגא 40. 4636

ס׳ווערט געזוכט אנ׳ערשטקלאסיגער
פרעסער (רין) צו סוויטערס. צו ערפאהרען
ביי וויינטרויב, פילסודסקיעגא 34.

צאהן-ארצט
טאנדאווסקא
51 גלובנא 51
(רוג קילינסקיעגא), טעל. 174-93
נעהמט אן צו לעטשניצע-פרייזען פון 9
פ׳יה ביז 8 אוו. זונטאג פון 10—12 בייטאג.
רענטגען - פאטאגראפיעס און סאלוקס-
בעלייכטונג. קינסטליכע ציינער.

כירורגישער קאבינעט פון דר. מעד.
J. Szreibera
געפינט זיך יעצט אויף
Narutowicza 9, tel. 122-95
אפעראציעס, אפאטרונקעס, היילט ושילאקעס א.ע.וו.
נעהמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו.
לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער
און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג
פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5 טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9 — 1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

כירורגישער קאבינעט
Dra med.
M. Kantora
איז נעווארען א בערגעטראגע׳
אויף זשעלאזנא 5
טעל. 112=22
נעהמט אן פון 1—3 און פון 6—8 אוו.
לעטשניצע-פרייזען.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
נעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט״
די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאנדערגעקלעבט איבער שטאט.

ראקאלען

צו פערדינגען 1 צימער מיט 2
פענסטער, זלעוו, וואסער, 1-טען שטאק,
ווי אויך א געמויערטע שאפע געאייגנעט
פאר אלעס, פולנאצנא 7. צו ערפאהרען
ביי ארבאך, פאלודניאווא 12.

פערשידענעס

קינסטליכע שטאפעריי נעהמט אן
פערשידענע גארדעראבען צו פערשטאפען
צו נידריגע פרייזען, לימאנאווסקיעגא 15,
בערענבלאט, אין הויף. אין דער אפי-
צינע. 4613

צוליב אבריינזע איז איבערצוגעבען
א געוועלב מיט א וואוינונג, פריש רע-
מאנטירט, פאסענד אויף אלעס, אין בעסטן
צענטרום. שרודמיעסקא 7, זילבערבערג.

צאהן-ארצט
St. Gelberg
14 זאוואדזקא 14. טעל. 108-33
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7 אי.

א לאנגיעהריגער
מיליטער-בעאמטער
ערטיילט אייך עצות און אנווייזונגע
פאר צוריקגעקומענע פון אויסלאנד
וועלכע האבען צו״ב וועלכע עס אין
סיבות נישט דורכגעמאכט דאס מיליטער-
דינסט. :—: ספעציאליסט אין שרייבען
פון ביטעס פאר
איינציגע שפילדערס
ב. מאן פעטריקאווער 10

אכטונג, שטריקער!
ס׳ווערט ארויסגעגע-
בען ארבייט אויף
7-ערען 6 ער מאשי-
נען אויף לוין. עס
ווערען אויך געזוכט
קראפט-ארבייטער
אויף P.D. אדרעס צו
ערפאהרען אין אדמ.

אנאנסען
— אין —
נייעם פאלקסבלאט
האבען דעם
גרעסטען ערפאלג.

Lekarz-Dentysta
B. Alfabet
זגערזשע 11, טעל. 118-50
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 9—2 און פון 3—8 אוו.

Dr. J. MANDELTORT
רענטגען=קאבינעט
נעהמט אן
וואלטשאנסקא 18 (ווסלאנע 8 א)
טעלעפאן 240=24

Dr. med.
E. Reicher
ספעצ. פאר מענער-שוואכע, קינדערלאזיג-
קייט-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8.
זונטאג און פייערטאג פון 9—1.

DR.
S. Szifris
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
נאוואמיעסקא 15, טעל. 130-42.

ליקער אויף דער מאשין
וועט זיך אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

Dr. med.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און
הויט-קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
וואוינט יעצט אויף
90 פיעטריקאווער 90
טעל. 129=45
נעמט אן פון 8—2 בייטאג און 5—9 אוו.

לעטשניצע
זגערזשער 17
נעהמט אן קראנקע אין
אלע ספעציאליטעטן
פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו״ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 68— 4
זאב׳ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . . .
אויפער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ
(אין דער זייט, שפאלטען)
קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-
טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע
ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — ½ זלאטעס א חודש
מיט אפטראגען א היים. אויף דער
פראווינץ — 5 זל. א חודש. אין
אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט
פרינציפיעל דעם אינהאלט פון
ווער אנאנס בערעכטיגען נישט
צום איבערדרוקן די אנאנס אדער
צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר׳ן אינהאלט און טעקסט
פון די אנאנסן איז דער
פערלאג נישט פעראנט-
ווארטליך. די אדמיני. איז
אפען בייטאג און פייגאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 81.